

OMNES UNUM

(TODOS UNO)

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV
V ZAMEJSTVU

1 9 6 5
Š T E V. 1

Jože Jurak, Sancta sancte tractanda	1
Duhovnik v današnjem svetu (kard. Döpfner)	3
Mirko Gogala, Zakon, družina in narodnost	8
Anton Orehar: Vprašanje verske svobode na II. vatikanskem koncilu	15
Vsebina okrožnice „Ecclesiam suam“	20
Splošne verske vesti	22
Odšli so pred nami	29
Duhovniške novice	29

Glede vseh upravnih zadev in poravnave naročnine se obračajte naravnost na upravo. Rev. Jure Rode, Ramón Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina, ali pa na sledeče sobrate poverjenike:

Kanada: Rev. Anton Vukšinič, 146 Bell Street, Port Colborne, Ontario.

U. S. A.: Rev. Jožef Ferkulj, St. Vincent Home, 1340 N. — 10 Str. Quincy, Illinois, USA.

Čile: Rev. dr. Trdan, Capellán, Hacienda Acuelo, Est. Hospital, Chile.

Italija: Rev. Tone Iskra, Chiesa del S. Nome di Maria, Foro Traiano 89, Roma.

Trst: Msgr. Jože Jamnik, Boršt 91, Trieste.

Gorica: Mons. dr. Franc Močnik, Via Don Bosco 3, Gorizia.

Avstrija: Rev. Vinko Zaletel, Viktringer Ring 26, Klagenfurt.

Naročnina: Za Argentino in Čile 400 argentinskih pesov. Za U. S. A. 3 dolarje. Za vse ostale dežele vrednost zamenjave 3 dolarjev. Kdor želi, more poravnati naročnino z mašnimi štipendiji. To velja zlasti za Evropo. Opraviti je treba tri sv. maše. Naj nihče ne opravi maš prej, dokler mu ni sporočeno, da so namenjeni zanj že določeni. Maše, za katere nam ni sporočeno, da so sprejete oz. upravljene, smatramo za neopravljene in naročnino za neporavnano.

Uprava

PD 509/1968

OMNES UNUM

GLASILO SLOVENSКИH DUHOVNIKOV V ZAMEJSTVU

LETO XII.

1965

ŠT. 1

Sancta sancte tractanda

Jože Jurak, Italija

Duhovniki smo bili povzdignjeni k časti, ki je v nekem smislu božanska, saj se Kristus istoveti z nami. Naše poslanstvo je v posredovanju med nebesi in zemljo. Smo resnični pontifices, možje, ki služijo za most med tostranstvom in onostranstvo. Tudi če ne bi storili ničesar drugega kot to, da vsak dan darujemo sveto mašo, in če bi jo vsakdo izmed nas opravil le enkrat v življenju, bi ta daritev za ves svet imela večji pomen kot najbolj veliki dogodki, ki so do sedaj pretresli obličje zemlje in imeli svoj silni odjek v zgodovini človeštva.

Kajti vsaka maša, ki jo opravimo, ima svoj odmev v večnosti, ničesar pa ni večno, kar ni božje.

Vse svoje bitje bi mi duhovniki morali usmeriti v sv. mašo. Ona bi morala biti središče in sonce našega dneva. Saj iz nje prihaja luč, gorečnost in nadnaravno veselje.

Da bo naše duhovništvo uspešno prepojilo našo dušo in vse naše življenje, je potrebno živeti tesno povezan na sv. Evharistijo, ki se poraja v daritvi sv. maše na naših oltarjih.

Za mnoge duhovnike je sv. maša tudi še po dolgih letih najgloblje doživeltje; toda spet pa niso redki taki, ki jim sv. maša postane samo še dolžnost, ne pa potreba srca.

Mogli bi naštetati mnogo vzrokov, ki vodijo do zmanjšanja prvotne gorečnosti in svetosti. Pa omenimo vsaj enega: brezbriznost do greha. Ko duhovnik z lahkoto greši, čeprav samo v malih stvareh, tedaj že ne čuti več tistega nadnaravnega ozračja, v katerem se razvija daritev na oltarju. Rutina in površnost se polastita stopnjema duše.

Premislimo zato najprej, kakšno notranje razpoloženje naj bi imel vsak duhovnik, ko opravlja daritev za ljudstvo!

Stopimo na Kalvarijo in tam za trenutek postojmo!

Kateri so bili priče našega odrešenja? V tri skupine bi jih lahko razdelili: Devica Marija, sv. Janez Evangelist in pobožne žene tvorijo eno; Judje in krvniki drugo; tretja skupina je nevidna: v njej so sv. Trojica in angeli, ki jo obdajajo. Oče je motril svojega Sina, ki se je za nas daroval na lesu križa. Sin Mu je s svoje strani nudil vzvišeno počaščenje pravice in popolne ljubezni. Ta dari-

tev je Bogu dala več časti kot vse počaščenje, ki ga opravljajo svetniki, Mater božjo vštevši, ter angeli v nebesih,

Za vse se je tedaj Kristus žrtvoval, „pro omnibus mortuus est Christus“ (2 Cor 5, 15), kot pravi sv. Pavel v listu do Korinčanov. Toda kako različni so bili sadovi za tiste, ki so jim prisostvovali!

Ustavimo se pri Mariji! Ona slepo sprejme božjo voljo, daruje svojega Sina in prosi za nas. Milosti, ki se razlivajo s križa, jo posvečujejo bolj kot vse druge ljudi, ki so okrog nje. Zasluge njenega Sina so vir njenih odlik in polnosti v milosti.

Morda bomo ob tem dejali: „Marija je vse to zaslužila, saj je bila brezmadežna, jaz pa sem le ubog grešnik.“ Gotovo! Toda, ali ni ob Materi božji stala tudi Marija Magdalena? Bila je grešnica, sedaj pa prekipeva od kesanja. Tako silna je moč Kristusove daritve, da grehi zanjo ne pomenijo nobene ovire, če se jih duša iskreno kesaja.

Tudi desni razbojnik je bil velik grešnik; pa je po Kristusovi zaslugi prejel dar verovanja. Zaupal je vanj, položil vanj vse svoje nade in tako je mogel čuti tolažilne besede: „Še danes boš z menoj v raju!“ (Lk 23, 43).

Vsem tem je bila navzočnost pri Jezusovi daritvi v blagoslov.

Drugo skupino so sestavljali farizeji, duhovniki in judovsko ljudstvo. Od Pilata so bili zahtevali, da ga obesi na križ. V odgovor na to bogoskrunsko zahtevo je Kristus molil: „Oče, odpusti jim, saj ne vedó, kaj delajo!“ (Lk. 23; 43). Nikogar ni Kristus iz te molitve izključil, dasi je vedel, da bo za nekatere brez učinka. Kdor sovraži Boga, kdor ima dušo zaslepljeno in srce otrdelo, kdor kliče predrzno nase božjo kri, takemu Kristusovo zasluženje ne bo v nikako korist.

Tudi za svoje krvnike je Kristus molil, toda tuji oni so bili za milost nedostopni. Niso Kristusa sovražili, toda zanje je bilo bolj važno, kdo bo dobil njegovo tuniko, kot pa Jezusovo odrešilno delo.

Nekaj podobnega kot nekdanj na Kalvariji, se sedaj dogaja tudi po naših cerkvah, kjer se dnevno obnavlja Kristusovo darovanje. Ista je žrtev, isti je darovalec. Toda sadovi, ki jih navzoči od sv. maše prejemajo, so različni. Vse zavisi od notranjega razpoloženja in sodelovanja.

Če velja to za navadne vernike, koliko bolj je važno pravo razpoloženje za duhovnika, ki Zveličarju omogoči ponovno darovanje samega sebe!

Oglejmo si dva duhovnika, ki sta se pravkar vrnila od sv. daritve v zakristijo. Eden je poln svetega veselja, kajti zares se je približal „ad Deum qui laetificat juventutem meam“ (Ps. 42, 4). Drugi pa je vsega že tako naveličan, da bi mogel reči z Izraelci v puščavi: „Anima nostra jam nauseat super cibo eo levissimo“ (Num. 21, 5). Sv. maša ga je pustila hladnega. Ali je mar bila njegova daritev druga kot sobratova? Ne! Samo drugi nima več iste vere, ki jo ima prvi. Že ne doživlja, da je treba „sancta sancte tractanda“. Morda se mu celo več ne zdi nič posebnega, obhajati svete skrivnosti s smrtnim grehom v duši. Znova po besedah sv. Pavla Kristusa križajo (cf. Hebr. 6, 6), pa ga tudi to ne gane. Je pač tako, da te vrste bogoskrunstva prinašajo s seboj duhovno zakrknjenost, ki jo je le težko potem odpraviti. Saj so te vrste grehi že zelo blizu grehom zoper sv. Duha, ki se ne bodo odpustili ne na tem, ne na drugem svetu.

Zato pa: preden pričenjamo s sv. mašo, premislimo, h kateri skupini ljudi, ki so prisostvovali Jezusovi smrti na križu, pravzaprav spadamo. Ista daritev nam bo lahko v blagoslov ali v prekletstvo. Odločili bomo mi s svojim notranjim razpoloženjem.

Duhovni v današnjem svetu

Münchenski kardinal Döpfner svojemu kleru (8. marca 1964)

O duhovniškem poklicu in o duhovskem stanu se je že sprožilo marsikatero vprašanje; vidimo presojanje, ki prihaja od zunaj, in med duhovniki samimi.

Oč zunaj, iz vrst vernih laikov opazujemo neko negotovost v vrednotenju svečeniškega poklica. Duhovnikovo delovanje se kritizira, tako njih nezadostno poznavanje problemov in stisk časa, pomanjkljiva človeška dozorelost, obenem še nezadostna duševna in teološka izobrazba. Na obliko duhovniške izobrazbe in na način duhovniškega življenja (npr. celibat) gledajo s pridržki. Ljudje sicer vedo, da duhovniki morajo biti na svetu in da so potrebni, vendar jim pogosto ta stan ni „realen“ poklic, recimo za lastnega sina, ki bi se naj zanj utegnil odločiti.

Skepe nasproti duhovskemu poklicu med verniki ne moremo tajiti.

Med duhovniki opazamo rastočo utrujenost in globoko zasidrano negotovost. Mnogi so z vsem navdušenjem pričeli svoje delo, polni razumevanja za potrebe časa, toda kmalu zatem izgube svoj elan, pojenja jim moč izžarevanja, nastopijo krize, zmanjka veselja v poklicu in nastopi neka puščobnost, vse ostane brez pravega poleta in to navzlic vsej dobri volji.

Potrebno je potemtakem iskati novih smeri za duhovnikove „bivanje“ danes.

Ako se torej sprašujemo, kakšna naj bo nova usmerjenost duhovnikova, nam gre predvsem za sociološki vidik, torej za mesto, ki naj ga duhovnik zavzema v moderni družbi. Tako motrenje je sicer enostransko, vendar je pri pravilni uvrstitvi v celoto njej gotovo v prid.

Kratko in preprosto izraženo vodilo duhovniku v današnjem času se glasi: duhovnik boji človek med ljudmi. — S tem nikakor ni mišljeno, da hočemo duhovniški vzor cmejiti ali označiti kot nekaj zgolj humanitarnega, z docela naravnim značajem. Prav nasprotno: duhovnik mora pristno, očitno dokazovati, da v svojem nadnaravno prekaljenem načinu življenja zato ni kak razboljenec, marveč da v sebi oblikuje vse naravne vrednote, kot so: resnicoljubnost, jasnost, zanesljivost, nesebično pripravljenost, dostojnost, tenkočutnost; da takisto ima smisel in srce za življenjske oblike in interese svojega okolja.

Današnja družba v svoji odprtosti presoja tudi duhovnika — kakor vsakega drugega človeka — popolnoma trezno in brez vnaprej dogovorjenega spoštovanja njegovega stanu. Zato učinkujejo še posebej odbijajoče duhovnikova trma, človeška ozkost, nepristna nežnost, neodkritost, zahrbtnost in nevljuden nastop. Vse te napake zapirajo že vnaprej v današnji družbi pot k razumevanju njegovega svojskega poslanstva.

Če smo dejali, da mora duhovnik biti človek med ostalimi ljudmi, hočemo s tem poudariti, da se mora preprosto postaviti ob stran današnjega človeka in ondi zavzemati svoje mesto brez predhodnih posebnih zahtev in privilegijev. Naj ondi računa na kako že vnaprej mu podarjeno spoštovanje in avtoriteto, temveč naj si v družbi ustvarja pozicijo z osebno dejavnostjo.

Za mnoge duhovnike bo naravnost nekaj sproščujočega zavest, da jih okolje v družbi vendarle jemlje in pretehtava kot ljudi in se jim ni treba ščititi s „poklicno masko“. — Glede pastoralnega delovanja sledi iz tega stališča za duhovnika tole: bolj kot dosedaj se mora duhovnik zavedati svoje — osebne odgovornosti zase in za njemu zaupane vernike.

Sodobni duhovnik se mora znati v tako raznolikih plasteh moderne družbe. Ne more za vsak posamezen primer čakati na navodila od zgoraj, marveč mora ravnati na lastno odgovornost in z lastnim vpogledom v vsakokratno situacijo. Saj pač ni mogoče spraševati za svet škofa ali škofijski urad v vsaki posamezni zadevi. Predpostavlja se pri tem seveda kot nekaj samo ob sebi umevnega resnično cerkveno mišljenje, pristna pokornost in pa vestno tehtanje dušnopastirskih posledic osebnega ravnanja.

Glede izobrazbe in celotnega življenjskega stila je duhovniku potrebno, da se „samoobvarovanju“ pridruži še „samoizkustvo“. — Gotovo ne sme nihče prezirati načela „samoobvarovanja“, se pravi: zavarovanja proti neizogibnim nevarnim priložnostim, kot to delajo dovolj pogosto duhovniki in duhovski kandidati. A ta čuječnost in previdnost more dajati poroštvo samo do določenih meja in s splošno veljavnimi smernicami, ki pa v mnogih primerih ne morejo vsebovati konkretnega položaja. Samoobvarovalna „previdnost“ mora rasti iz osebne odločitve in osebnega izkustva. — Duhovnik mora biti usposobljen in mora sam sebe opremljati za samostojno osebno nastopanje v svetu in za samostojen spoprijem s časovnimi vprašanji. Prilastiti si mora čut za to, kaj more in sme, ter se priučiti samoobvladavanja, da se bo nevarnosti znal ustaviti.

„Duhovnik — človek med ljudmi“ — ta označba vključuje tudi novo aktualnost in nujnost za njegovo neprestano nadaljnje izobrazovanje.

Kdor se ne zanima za duhovne tokove, ki naš čas usmerjajo v bogoslovni znanosti, v filozofiji, sociologiji, umetnosti in se z njimi tudi ne bavi po meri svoje darovitosti in časa, ne bo mogel več učinkovati kot „sol zemlje“. Takšen duhovnik ne bo zmozel pravilno vrednotiti vsakodnevnih konkretnih stvarnosti, tisk naše dobe, pridobitev duha ter pravega napredka, niti jih videti in svetu pokazati v točnem in prepričljivem odnosu do živega Boga in do njegovega Razodetja. Tak duhovnik naj se ne čudi, ako velja za nazadnjaškega, in na delavca, na inteligenta in prav često celo na podeželsko ljudstvo napravlja vtis, kakor da bi bil neverodostojen in življenju odtujen. Sklicevati se na svojo duhovniško avtoriteto, bi bilo brez prida; samo še poslabšalo bi položaj. Duhovnik se mora pač prilagoditi igralskim pravilom moderne družbe, ki morejo v njej uspešno delovati zgolj tisti duhovniki, ki so svoje antene montirali za ugotavljanje potreb časa ter ostanejo v življenjskih in doktrinarnih področjih stalni učenci in iskatelji.

Pri vsem, kar smo doslej povedali, gre torej za to: današnji duhovnik naj se otrese preživele neprave stanovske zavesti, naj zavzame novo stališče v socio-loškem sklopu sedanjosti in skuša doseči pravilen odnos do sveta in ljudi.

KONKRETNE APLIKACIJE

Naslednji praktični primeri naj pojasnijo, kako so v nekaterih primerih zamišljene gornje načelne misli. Pri tem postaja tudi jasno, da pod temi vidiki naše duhovniško življenje ne postaja lažje in lagodnejše, temveč nas zahteve sodobnega duhovniškega ideala zadevajo v živo.

Duhovnik in posest

Evangeliji govore v tej točki jasno govoricu. Učenci Jezusovi na splošno, posebej pa še tisti, ki so bili poklicani v apostolsko službo, morajo biti notranje vseskozi svobodni, brez sleherne navezanosti na posest in uživanje; vsak trenutek pripravljeni, da na Gospodov poziv „vse prodajo“, torej — vse zapustijo.

Aktualnost evangeljskega nauka o ubožtvu je na dlani. Ob polnem uživanju, ob predanosti uživanju dobrin, ki jih je danes na pretek, in pri brezdušnem ter nekontroliranem uporabljanju vseh sredstev družbene mase se izčrpa in naravnost zaduši dobršen del krščanskega in tudi duhovniškega življenja.

Ako, postavim, duhovnik ali cele duhovske hišne skupnosti skoro redno gledajo ves večerni televizijski program, vse za povrstjo (seveda aparat TV sme biti v duhovnikovem stanovanju!), potem je to — skromno povedano — nekaj katastrofalnega, je alarmni signal, da je v nevarnosti krščanski, kaj šele duhovniški lik.

Premislimo to, kar je važno pri našem razmotrivanju: lastno osebno odločanje o pravšni rabi posestnih dobrin nam duhovnikom ne more biti odvzeto in se mu ne moremo ogniti! — Res opozarja na primer kanon 1473 cerkvenega zakonika — docela v smislu evangelijev —, da so beneficiati obvezni od beneficijatnih dohodkov nakloniti odvišne prejemke („fructus superflui“) siromakom in v dobre namene. Vendar pri današnjem plačilnem sistemu, ki je že davno odpravil beneficijatni red, ne smejo cerkvene oblasti že vnaprej preračunati, kaj in koliko je potrebno za „sustentatio honesta“ in na osnovi tega pridržati morebitna „superflua“ za kake dobre namene. Sleherni izmed nas si mora sam določiti in izpolniti to dolžnost, ki se menjava glede na razne okoliščine, ki v njih živi.

Duhovnik gotovo ne sme biti kak v vsem udobju živeči buržujski posestnik, toda sme in mora preudarno pretehtati, kaj je potrebno in koristno za njegovo primerno blagostanje, za izvršitev njegove duhovniške naloge in nato potrebne in primerne reči hvaležno rabiti.

Duhovniški celibat

Ob problemu razmerja duhovnika do žene postaja vsa dalekosežnost našega duhovniškega poklica še bolj jasna. Cerkev se je v stoletnih borbah odločila k temu, da naj se tisti, ki hočejo prevzeti svečeniško službo, najprej odločijo dobro premišljeno in svobodno za neporočenost, celibat. Nočem tukaj podajati obširne utemeljitve za celibat. To pa vam bi rad odkrito priznal: v zadnjih letih sem mnogo premišljeval o celibatu v zvezi z obnovitvenim delom v Cerkvih. Pri tem mi je postajalo zmeraj bolj jasno, da gre tukaj za neki zakoniti razvoj, ki bo ostal trajno v Cerkvih. (Tudi v vzhodnih unijatskih Cerkvah pridobiva venomer na pomembnosti.) Zategadelj moramo pristati nanj z radostjo.

Takisto mi je pa tudi postalo očitno, da celibat za kler ni nekaj absolutno nujnega; da vsi v ta namen navajani dokazi nikakor ne veljajo brezpogojno, temveč so zgolj primernostni. To pa ima določene posledice; opazovati jih bomo mogli v tem času preorientacije v Cerkvih. Tako upamo npr. na dispenzo od celibata v posebnih, nujno omejenih primerih, dalje na dovoljenje za poroko morebitnim stalnim diakonom, na duhovniško posvečenje protestantskim pastorjem-konvertitom, ki so že poročeni.

V okviru te okrožnice smem opozoriti tudi na naslednje:

Moderna družba je na novo utemljila vlogo žene kot družice moškega v zasebnem in javnem življenju, a tudi v njegovem cerkvenem delovnem področju. Ta novi položaj prinaša s seboj tudi nove odnose duhovnika do žene. Čim bo zavzel ustrezno mesto v „pluralistični“ družbi in ga resno jemal, večkrat ne bo zadostovalo le negativno obvladovanje celibata, kakor se more česče opazovati. Zavestna in odgovornosti polna svoboda duhovnikova nasproti stvariteljskim stvarnostim zahteva tudi neko odkrito, pritrtilno razmerje do žene. Na sicer neprisiljen, a načelno trden način, naj se približa ženi v okviru današnjih družbenih oblik. Takšno zблиžanje in duševna izmenjava med njima utegne vzbuditi v možu-duhovniku dragocene in krepke sile. Vse to bo učinkovalo kot blagoslov na njegovo pastoralno dejavnost. — Duhovnik mora pridobiti zanesljiv čut, da se bo znal — ustrezno svojemu poslanstvu v moderni družbi — srečavati z ženo, ne da bi pri tem trpelo njegovo duhovniško osebno življenje in tudi ne njegove pastoralne možnosti. Od pravilnega razmerja do žene bo v marsičem odvisna celotna dušnopastirska uspešnost in prepričevalnost duhovnikove osebe.

Da bo mogel vse to obvladovati, mu je potrebna krščanska krepost previdnosti in zmernosti. (Mnogokrat je vedenje — zlasti mladih duhovnikov — na primer pri plesnih prireditvah ali ob srečanju z žensko mladino takšno, da prestopa in ogroža postavljene meje.)

Ne da bi puščali neizrabljene nadnaravne pripomočke svojega stanu, izrabljamo tudi naravne možnosti za zdravo notranjo izravnavo kot so: sobratsko prijateljstvo, smotrna razporeditev prostega časa, pametno razvedrilo, da bomo na zdrav način zadobili gospodstvo nad v naravi osnovano napetostjo spolov, ki se dandanes stopnjuje v naravnost nenaravni obliki.

Duhovniška obleka

Duhovniško oblačilo ni toliko znak prednosti pred laiki in tudi ne kaka posebna pravica našega stanu, marveč je vnanje znamenje tiste prisotnosti Cerkve, ki jo moramo mi predstavljati s svojim duhovništvom in s svojo svečeniško službo

Noben škof ne more dandanes predpisati svojemu kleru oblačilnega pravilnika, ki bi brezhibno vseboval vse primere in možnosti. Dobe se včasih pametne izjeme; te je treba presojeti z vidika duhovniškega načelnega gledanja.

Kdor odloži duhovski kroj zato, da si dovoljuje kake „svoboščine“, tak niti ne ve za svoje krščansko poslanstvo, kaj šele za svoj svečeniški poklic.

Pazite tudi na to, da se sicer razumljiva reakcija zoper pretirano vrednotenje duhovske stanovske noše ne sprevrže v preziranje čuta za obliko, v brezokusnost in v pomanjkanje dostojnosti.

Vse vas spodbujam, da resno premislite, se li da zagovarjati v vsakem posameznem primeru že splošno udomačena, često le preveč širokogrudna praksa glede obleke. Preudarite tudi, kje so meje in kje obstaja neizpodbitna potreba vedno nositi duhovsko obleko.

Duhovnik in njegovi sobratje

To razmerje omenjam iz prav posebnega vzroka: zaradi nujne ločitve duhovnika od njegovega dosedanjega stanovskega izrednega in privilegirane

položaja je namreč posebej potrebno njegovo trdno zakoreninjenje v Cerкви, zlasti tesna povezanost s stanovskimi sobrati.

Ob nastopu svoje službe sem v prvi poslanici že omenil, kako zelo mi je pri srcu od Kristusovega duha prešinjeno razmerje škofa do duhovnikov. Nočem biti v vaši sredi nikakšen „cerkveni knez“, marveč oče, brat in na prvem mestu odgovoren hlapec Kristusov obenem z drugimi sohlapci Gospodovi.

Pokorščina škofu je v današnjem, na čutu za avtoriteto tako revnem času, zares še posebej nujna. A spremljati jo mora pripravljenost za delitev odgovornosti z osebnim odločanjem in odkrita, prava beseda.

V medsebojnem odnosu pa moramo ob vsej trdni samostojnosti bežati pred slehernim vaše zaverovanim individualizmom in oblikovati živo, bratsko občestvo. — Prav pri težavnosti duhovnikovega poklica v naši dobi in ob njegovi izolaciji in osamljenosti (ki je navzlic vsej človeški bližini neizogibna) je nujno potrebna sama ob sebi umevna občestvenost, odkrit razgovor, iskreno sodelovanje. Ako sami sebe kritično premotrimo, bomo začutili, da je mogoče v tem pogledu še mnogo storiti.

Prav glede tega vas nujno prosim, naj vam bo dobrodošla sleherna pri-ložnost za poživitev duhovske skupnosti in gojitev bratskega razgovora. Kaj bi se dalo narediti, da bi ostvarili neko „vita communis“ kljub vsem razdaljam našega delokroga in naših bivališč? Mar res ne obstajajo nikake možnosti, da bi tudi svetni kler mogel gojiti skupno življenje, začasno ali trajno? Takšna in podobna vprašanja naj bodo vedno aktualno živa med nami in naj zore v uspešne zaključke.

*

To je nekaj opazk k strukturnim osnovam naše sodobne duhovniške proble-matike. Bodimo najprej ljubeči učenci Gospodovi. Poslušajmo njegovo ne-okrenjeno in nepotvorjeno besedo. Hodimo velikodušno po njegovem križevem potu! Ravnajmo se po besedah pridige na gori Mt 6, 33: „Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice in vse to vam bo navrženo!“ — Molimo drug za drugega in stojmo trdno drug poleg drugega, da se nam posreči v moči Gospo-dovi tvegano veličastno poslanstvo našega svečeniškega življenja.“

Po Herder-Korrespondenz 1964, 486—489 priredil
Stanko Skvarča, Argentina.

„Ad idoneam executionem Ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens. Illi qui in divinis mysteriis applicantur, perfecti in virtute esse debent“ (sv. Tomaž).

Zakon, družina in narodnost

Dr. Mirko Gogala, Argentina

Uvod

Letošnji socialni dan je s svojo temo o zakonu, družini in narodnosti v polnem zadel na najbolj občutljivo točko naše narodne problematike v izseljenstvu, ki obstoji v tem, kako in do kdaj se bomo kot Slovenci ohranili, ne da bi tudi mi podlegli asimilacijskemu procesu. Čeprav že vsa leta našega izseljenstva iščemo zadovoljivega odgovora na vprašanja, se mi zdi, da ga doslej še nismo našli.

Vse rešitve, ki so nam do sedaj bile predložene, preveč mehanično ponavljajo odgovore, ki smo jih na narodnostna vprašanja dobivali še v Sloveniji. Vse premalo, da ne rečem nič, pa ne upoštevajo naše izseljenške stvarnosti.

V tradicionalnem katoliškem gledanju na narodnostna vprašanja v domovini so splošno veljavna krščanska načela narodnosti in časovno pogojeni imperativi bili spojeni v življenjsko sintezo. Če se hočemo torej s tem gledanjem okoristiti tudi v izseljenstvu, moramo najprej skrbno razločiti, kaj je v njem načelnega, nespremenljivega in kaj časovno pogojenega, spremenljivega. Potem šele moremo ob upoštevanju vseh okoliščin izseljenstva pripraviti nov, za nas veljaven odgovor, čigar kriterija morata biti kontinuiteta in pa pogum za aktualnost. Z drugo besedo: ohraniti moramo zvestobo svojim krščanskim načelom glede narodnosti, istočasno pa neustrašeno priznati in sprejeti novo stvarnost.

Na tej podlagi bomo skušali obdelati vprašanje zakona, družine in narodnosti: z načelnega stališča in s posebnim ozirom na naš položaj v izseljenstvu, ne le v Argentini, temveč na sploh. Če se nam bo pri tem izkazalo, da zvestoba brezpogojnim osnovnim principom dopušča v praksi presenetljivo spremembo, bo to povsem normalen in logičen pojav.

Naša glavna naloga v okviru letošnjega socialnega dne je, osvetliti obojestranski odnos med zakonom oziroma družino in narodnostjo. Ker pa to ni mogoče brez jasnih pojmov o zakonu, družini in narodnosti, bomo najprej o tem podali nekaj najvažnejših misli.

I.

ZAKON, DRUŽINA, NARODNOST

Zakon

Zakon je legitimna in nerazdružna življenjska skupnost enega moža in ene žene. Prvotni namen te skupnosti je roditi in vzgajati otroke; drugotni namen pa je medsebojna pomoč in tešenje poželjivosti (cfr. kan 1013).

Podlaga zakona je zakonska pogodba; kajti „zakon stori zakonito privoljenje zaročencev, ki sta pravno sposobni osebi; tega privoljenja ne more nadomestiti nobena človeška oblast. To privoljenje v zakon je dejanje volje, s katerim si oba dela medsebojno izročita in sprejmeta trajno in izključno pravico do telesa za dejanja, ki so sama po sebi prikladna za rodnjo otrok“ (kan. 1081).

To zakonsko pogodbo samo je Kristus Gospod med krščenimi osebami povzdignil k časti zakramenta. „Zaradi tega med krščenimi ne more biti veljavne zakonske pogodbe, ki ne bi s tem bila že zakrament“ (kan. 1012). Zato tudi bistveni lastnosti zakona, ki sta edinstvo in nerazdružnost, dobivata v krščanskem zakonu posebno trdnost (cfr. kan. 1013).

Družina

Družina je zakon, ki ga je Bog obdaroval z otroki. Družina je potemtakem mentarna družbena, gospodarska, množitvena in vzgojna enota, tvori osnovno naravno podana življenjska skupnost očeta, matere in otrok, ki kot najbolj celico človeške družbe.

S to opredelitvijo družine imamo pred očmi v prvi vrsti tako imenovano malo družino, ki je kot naslednica velike ali patriarhalne družine danes prevladujoča družinska oblika zapadnih kulturnih narodov. Do te spremembe v družinski organizaciji je prišlo zaradi spremenjenih življenjskih razmer. To sociološko dejstvo je silno važno za pravilno presojo družine in za njeno učinkovito pomoč, pa je na žalost vse premalo poznano in upoštevano. Še vedno se namreč podedovana podoba velike družine, ki so jo izoblikovale patriarhalno določene družbene in gospodarske razmere in katerih konec je daleč preživela, istovetiti z bistveno podobo družine, kar pa je seveda usodna zmeta.

Če pod sociološkim vidikom motrimo družino, vidimo, kako v modernem industrijskem svetu hitro pada javni pomen družine kot družbene ustanove. V predindustrijski dobi je bila družina nosilec družbeno važnih funkcij, iz katerih je bila kasneje izpodrinjena. Družina je bila tedaj storilna in produktivna gospodarska skupnost, kar ji je dajalo posebno trdnost. Kot potrošna skupnost je bila poleg tega še naravni kraj duhovne izmenjave, prostega časa in kulturne nege. Družina je skrbela za strokovno izobrazbo otrok, kakor tudi za vzajemno pomoč starim in bolnim družinskim članom. Vse oblike življenja in vsi dogodki od rojstva do smrti so se odigrali v družini. V tem je ležalo jedro njene vzgojne funkcije. Če so se tako prej življenjski krogi posameznega člana družine vrteli koncentrično okrog iste središčne točke, pa se danes morajo primerjati ekscentričnim krogom, ki ima vsak svoje središče, določeno najprej po delovnem in poklicnem kraju, dalje po poznanstvu, interesih in podobnem. Danes se torej posamezni življenjski krogi le na periferiji dotikajo ali se kvečjemu le deloma krijejo. To ne ostane brez vpliva na družinske člane in velikokrat ogroža njihov pravičen odnos do družine in s tem družino samo.

Kljub velikim stiskam, v katere je zašla družina zaradi spremenjenih gospodarskih razmer, je vendarle porasla njena notranja utrditev, kot dokazujejo družinsko-sociološka raziskovanja; kajti gospodarski življenjski činitelji sicer morejo močno vplivati na družino, ne morejo je pa utemeljiti, ker pač pripada izven-gospodarskemu področju, kot ljubezen, tovarištvo, kultura. Če je družina zgubila na družbeni pomembnosti, pa je prav zaradi tega tudi imela svojo korist, ker so spremenjene razmere naravnale človeka na intimno območje družine. S tem v zvezi se danes tudi spreminja tematika nauka o družini. Če so se prej spraševali o pomenu družine za okoliško družbo, se danes sprašujemo po smislu družine v sebi. Nastanek in uspevanje intimnega območja družine odločilno zavisi od oseb-

nega prizadevanja posameznika. Prej je bil zakon element in funkcija družine, to se pravi, zakon otrok je bil sklenjen in gospodarsko omogočen po volji očetovi. Z zakonom namreč niso ustanavljali nove družine, temveč so le vzdrževali in nadaljevali očetovo družino. Danes je družina element in funkcija zakona, to se pravi, nastanek družine in njega način zavisí od naravnave in lastnosti obeh, ki zakon sklepata; kajti z zakonom se danes ustanavlja nova družina.

Družina omogoča istočasno izpolnitev osebnega življenja in hrepenenja po skupnosti. Družina premostuje nasprotje spolov in zaporedje generacij. Uklepa brez razlike vsa območja življenja od biološko-vitalnega do duhovno-verskega. Kot kraj tihote, počitka, miru in privatnega danes družina na poseben način privlači. Toda izkušnja družine uči, da privatno, skrito, notranje ne pripada le individualnemu območju, ampak more biti deljeno z drugimi, ne da bi sililo navzven. Ravno v tem najbolj notranjem območju se izkaže življenje družinskih članov kot odgovornost. Zaupno razmerje, izraženo v besedah „moja žena“ in „moji otroci“, ne opisuje prilastitvenega ali posestvenega naslova, temveč najbolj osebno nalogo za pomoč drugemu. Z obojestransko pritrditvijo in podreditvijo v svobodi se doseže višja stvarnost družinskega življenja, ki presega stvarnost poeina. Otrok je objektivna manifestacija tega.

S tem da je družina zgubila svojo objektivno zunanjo podporo in bila usmerjena na intimno območje, je pridobila novo stopnjo svoje dozorelosti, je pa zaradi tega tudi izredno ranljiva. Posameznik groža družino, če intimni odnos v njej podvrže svoji samovolji in odklanja kot nalogo uresničenje smisla družine. Najbolj razdiralni vpliv ima nerazumevana in napačno usmerjena spolnost.

Družina tudi kot celota lahko zgreši svoj cilj, če si samo sebe postavi za svoj cilj. Družinska skupnost in družinski egoizem, ki sta pogosto izključno usmerjena le na dviganje materialne življenjske ravni, sta velika ovira za razvoj otrok, sta nasprotje k družinski ljubezni in cnemogočata plodonosno izmenjavo z družbo. Družina ne sme biti definitivno zaprta sama vase, temveč mora najti pot na ven in pripraviti tudi otroke na življenje. Priprava otrok na življenje ne sme obstajati v tem, da se vsemu prilagodi ali da vse odklanja, temveč mora voditi k temu, da se otrok ravna na podlagi svojega notranjega prepričanja, ki si ga mora pridobiti in utrditi.

Večji praktični pomen ima dejstvo, da za industrijsko dobo značilna mala družina kot vzgojno okolje stoji in pade z zakonom staršev. Nesloga staršev, ki jo otrok občuti v posebni nezavestni identifikaciji s starši, ima neprimerno težje posledice kot v nekdanji veliki družini, kjer starši niso bili edina družina niti edina otrokova opora. Ta okoliščina v pastoraciji še ni dovolj upoštevana. Praktično se oziramo samo na slabo ali dobro vzgojno sposobnost enega ali drugega od staršev; običajno za nepravilno otrokovo vedenje najprej zvrčamo krivdo na mater in na njeno nepravilno ravnanje z otrokom. Pomen zakona pri tem je po večini nepoznan. Kdor skrbi za nasveti ali z opomini za družinsko vzgojo, se mora zavediti, da v vsakem posameznem zakonu tiči celoten — posrečen ali neposrečen — zakon. Zato nasproti otrokom ne obstaja posamezna krivda le enega od staršev. Niti ni vzgojnega dela enega izmed njih, na katero bi kvaliteta zakona popolnoma nič ne vplivala. Ljubezen staršev je naravnana na zakonsko ljubezen. Vsaka sprememba v zakonski ljubezni se odraža tudi v ljubezni staršev do otrok. Za otroka ni nobena pridobitev, temveč nasprotno velika nevarnost, če se osamljena očetova

ali materina ljubezen „popolnoma“ obrne k otroku, če otrok postane za enega izmed staršev tolažba za razbiti zakon in edina življenjska vsebina.

Otrok je učlovečena ljubezen svojih staršev in more prav zaradi tega biti vključen v krožni tok njune ljubezni in biti tako v nesporni posesti svojega mesta. More pa tudi v sebi odražati vsak pretres v odnosu med starši. Če ga socialno ne prenesejo, postane tudi sam socialno neznosen. Ponesrečena vzgoja je v večini primerov posledica ponesrečenih zakonov.

Priznanje otroka v družini je potrebno dvojno: Prvič mora biti priznan kot aktualizacija ljubezni svojih staršev. Gotovost in negotovost njegove eksistence je odvisna od zveze njegovih staršev. Treba ga je pa tudi priznati kot individualno osebo. V tej smeri bi bilo treba znova poskusiti z motivacijo za sprejem otroka; kajti vrednost otroka se je popolnoma premaknila. Danes otrok ni več gospodarska dobrina kot v kmetijskih in rokodelskih družinah patriarhalne dobe, temveč je za starše obremenitev, ki je ne more odvzeti nobena pomoč za družine z otroki.

Uspeh zakona in družine je danes odvisen od zavestnejše nege medčloveških odnosov med člani družine; za današnjo družino je značilno neko tovarištvo med možem in ženo, med starši in otroki, ki vključuje medsebojno upoštevanje, odprtost za medsebojno korekturo in izpopolnitev, skrb za soglasje. Oče ne more svoje vodilne vloge nič več zahtevati kot podarjeno predpravo in nič več pričakovati pri tem podpore od civilno pravnih ali družbenih uredb. Oče si mora svoje vodilno mesto zaslužiti z verodostojno reprezentanco duhovnega in nravnega reda. Od ljubezenske sposobnosti moža je treba pričakovati, da njemu zaupanih ne bo vodil v odvisnost, temveč k izpopolnitvi njihovega lastnega bitja. Enakovreden, čeprav drugačen, bolj notranji in trajen, je tovariški del žene. Žena bi ogrožala svojo pozicijo v družini in kot mati svojih otrok, če bi se ločila od vsake udeležbe na družabnem življenju in od vsake osebne izobrazbe. Mera njenega izvendružinskega delovanja pa mora ostati določena po njenih družinskih nalogah — če odmislimo od gospodarskih potreb. Bistveno omejitev možnosti za razvoj družinskih članov pomeni pomanjkanje bratov in sester, ki predstavljajo novo odnosno razmerje. Tudi razmerje do sorodnikov potrebuje nove nege in zavestnega priznanja, če naj ne odpade lasten most med najbližjim prostorom male družine in med oddaljenjšim, ki je popolna tujina.

Stanje današnjega življenja zahteva, da se omeji ekstenzivnost družinskega življenja. Intenzivnost družinskega življenja pa zaradi tega ne sme trpeti.

Narodnost

Besedo jemljemo v biološko-kulturnem pomenu. Tako je narodnost poseben telesno duševen značaj, ki pristoji večji množici ljudi zaradi istega pokolenja in skupne rodne grude, dalje zaradi istega zgodovinskega in kulturnega razvoja, ter jo loči od drugih množic. Narod pa je skupnost poedincev iste narodnosti.

Narodnost potemtakem zajema celotnega človeka. Zajema ga v njegovi telesnosti in se javlja v posebnih telesnih znakih, kot so npr. oblika glave in obraza, barva kože in zlasti las, telesna višina itd. Ti znaki so posledica istega pokolenja, iste krvi, ki se po rojstvu prenaša iz roda v rod. Pri tem seveda ne mislimo na kako čistokrvnost, ker čistokrvnih narodov sploh ni. Zato more enotnost pokolenja obstajati le v tem, da je kri razmeroma enako mešana pri vseh.

Narodnost pa zajema človeka še bolj v njegovi duševnosti in mu daje nek poseben duševni značaj, ki se javlja v svojskem mišljenju in čustvovanju, v jeziku, v običajih, v poeziji in književnosti, v likovni umetnosti, v glasbi, skratka v vsej kulturi.

Ta duševni značaj je, kot rečeno, naraven produkt raznih faktorjev: V prvi vrsti pokolenja; kajti s krvjo se dedujejo v narodu enotna fiziološka svojstva, ki so obenem podlaga psihičnim svojstvom. Dalje je produkt skupne rodne grude, skupne domovine, ki s svojim geografskim in geofizičnim okoljem močno vpliva ne le na telesnost, temveč tudi na duševnost. In končno je duševni značaj produkt skupne usode, to se pravi, skupne politične, gospodarske, verske in kulturne zgodovine.

Kar se tiče kulture in njenega odnosa do narodnosti, je po eni strani kultura izraz narodnosti, produkt narodnosti, ker nosi na sebi pečat narodne duševnosti; po drugi strani pa prav zaradi tega vzročno vpliva na narodnost s tem, da jo vedno bolj utrjuje, bogati, ohranja in posreduje. Ta vzročnost je toliko večja, čim bolj je kultura zares narodna, zares zasidrana v narodu lastnem duševnem svetu. To še prav posebno velja za skupni narodni jezik, ki je med kulturnimi dobrinami najbolj značilna. Zlasti jezik je čudovita posoda, ki narod vanjo zajema cesebito bogastvo svojega duha. Jezik je sam v sebi do neke mere izraz narodne duševnosti. Navadno se ljudje prav po materinem jeziku razlikujejo v pripadnike različnih narodov. Istočasno pa je jezik tudi nosilec in posredovalec velike večine narodnih kulturnih dobrin. Zato je borba za narodni jezik vedno bila borba za narodne kulturne dobrine in borba za narodnost sploh. Zato se narod najhitreje raznarodi, če izgubi svoj jezik.

Narodnost je potemtakem nekaj resnično danega. Zato je podlaga in vzrok narodne zavesti, ne pa njen učinek. Zato tudi pripadnost ali nepripadnost nekemu narodu ni neposredno odvisna od svobodne volje poedinca, marveč mu je dana, naložena, tudi če je noče priznati.

Vendar se pa narodnost ne podeduje z rojstvom. To dejstvo je za nas v izseljenstvu odločilne važnosti, ker nam pojasni proces narodne asimilacije brez mešanja krvi. Z rojstvom se podeduje samo biološki element narodnosti, ki pa ni edini in celo ne odločilni, če nočemo biti rasisti, saj človek ni žival in človeštvo ne čreda. Odločilen je namreč duševni element; prav zato tudi govorimo o narodnosti v kulturnem pomenu. Ta kulturni element narodnosti se pa šele po rojstvu pridobi, največ nezavestno, deloma pa tudi zavestno. Od kakovosti in mere tega kulturnega elementa predvsem je odvisno, kateri narodnosti poedinec pripada in v kakšni meri.

Ob rojstvu je človek v kulturnem oziru „tabula rasa“, kot nepopisana tabla. Ali če vzamemo drugo primero: ob rojstvu je človek psihozomatična posoda, ki je kulturno popolnoma prazna in jo je šele po rojstvu treba napolniti s kulturno vsebino, šele po rojstvu si mora izoblikovati svojo duševnost.. Sicer je res, da se s krvjo dedujejo v narodu enotna fiziološka svojstva, ki so obenem podlaga psihičnim svojstvom. Toda ne pozabimo, da ta podedovana psihična svojstva vključujejo takšno polnost razvojnih možnosti, da nikoli ne bomo mogli dovolj preceiniti delovanja okolja, ki ta nagnjenja razvija in oblikuje. To oblikovanje se v glavnem vrši funkcionalno in zato nezavestno, tako od strani razvijajočega se otroka kot od strani okolice, ki ga obdaja; le deloma pa tudi zavestno. V rednih

razmerah je otrok pač rojen v takšnih geografskih, političnih, gospodarskih, verskih in kulturnih okoliščinah, ki so izoblikovale duševno posebnost tiste narodnosti, ki ji tudi sam po krvi, po svojih starših pripada. Zato se v otroku v rednih razmerah razvija ista duševna posebnost, isti duševni in kulturni značaj, ki je lasten njegovim staršem. To se pravi, otrok po tem razvoju prejme isto narodnost, kateri pripadajo njegovi starši in se v njej vedno bolj zakoreninja. In ker se ta proces vrši funkcionalno, nezavestno, zato se površnim opazovalcem zdi, da otrok tudi duševni, kulturni element svoje narodne posebnosti po starših podeduje z rojstvom, ko si ga dejansko šele po rojstvu pridobi.

To dejstvo, na katerega včasih niti nismo mislili, dobiva v izseljenstvu kar čez noč prej nesluteno aktualnost. Otroci izseljencev namreč žive v takšnih geografskih, političnih, gospodarskih, verskih in kulturnih razmerah, ki so izoblikovale ne narodnost njegovih staršev, temveč njim tujo narodnost, se pravi narodnost ljudstva, med katerim so se naselili. In ta stvarnost, ki je izseljencem tuja, hote ali nehote, pa naj to priznamo ali ne, pa naj bo nam ljubo ali ne, nujno polni kulturno praznino tudi otrokom izseljencev in jim tako oblikuje ali vsaj sooblikuje njih duševni značaj, ki ne bo nujno istoveten z duševnim značajem njihovih roditeljev. Ta razlika bo toliko večja, kolikor manj bo poskrbljeno za vzgojo izseljenskih otrok v tisti narodnosti, kateri pripadajo njih starši, pa naj se že to zgodi po krivdi ali pa brez nje. Potemtakem otroci izseljencev ne pripadajo nujno isti narodnosti kot njihovi starši, ali pa vsaj ne v isti meri. Kako malo, da ne rečem nič, slovenskega imajo na sebi npr. tisti potomci naših izseljencev, ki so v zgodnji otroški dobi prišli v argentinskih verskih zavodih pod izključen in trajen vpliv argentinskega okolja.

Če gre torej za konkretne primere, kot npr. za potomce izseljencev, ne moremo glede duševnega, kulturnega elementa apriorno določiti, kateri narodnosti pripadajo in v koliko. Pri tem nas ne sme motiti morebitno juridično gledanje na narodnost izseljencev, kot ga izražata znani formuli: „*ius sanguinis*“ in „*ius soli*“, ali kot ga imamo v konstituciji „*Exul Familia*“, ki dušno pastirstvo izseljencev postavlja na narodno podlago in k izseljencem prišteva tudi njihove potomce. Pravne določbe so velikokrat zgrajene na pravnih domnevah ali celo na pravnih fikcijah. Narodnost pa je sociološko dejstvo, ki ga je treba v vsakem primeru posebej pozitivno ugotoviti. Če pa sociološko gledamo na narodnost, pa pogosto ugotovimo veliko razliko med narodnostjo izseljencev in narodnostjo njihovih potomcev.

Zato pojem narodnosti, ko gre za konkretne primere, ni izstopen, temveč analogen t. j. ima le deloma isti pomen. Tako je npr. slovenski izseljenec, ki je bil rojen in vzgojen v Sloveniji, drugače Slovenec, kot pa njegov otrok, ki je bil rojen in vzgojen v izseljenstvu, čeprav mu je skušal dati slovensko narodno vzgojo; in spet drugače je Slovenec otrok slovenskih izseljencev, ki v vsem svojem življenju ni prejel nobene slovenske narodne vzgoje. V tem zadnjem primeru je bolj kot Slovenec le slovenskega porekla, „*de origen esloveno*“, kot pravijo tukaj, in ne vedno brez stvarne podlage. Zato tudi ne moremo pričakovati, da bi v vseh teh različnih primerih bil odnos do slovenstva vedno enak.

Nekaj podobnega velja tudi — da mimogrede omenimo — glede domovine, ki je kot rodna gruda običajno v direktni delni vzročni zvezi z narodnostjo. V rednih razmerah imajo starši in otroci isto domovino, od katere so prejeli vsi

isto, njej svojsko narodnost. Zato glede razmerja do domovine in narodnosti za otroke velja isto kot za njihove starše. V izseljenstvu pa ni tako. Potomeci izseljencev nimajo iste domovine, iste rodne grude kot starši. Kar je za izseljenca prava osebna domovina, je za sina, rojenega izven nje, kvečjemu le domovina njegove narodnosti ali le domovina njegovih staršev. In kar je za sina prava osebna domovina, je za njegovega očeta izseljenca kvečjemu le druga, adoptivna domovina. Če torej potomec izseljenca govori o očetovi domovini kot o svoji, ali izseljenec o sinovi domovini kot o svoji, pojem domovina tu ni istoznačen, temveč analogen. Zato ne suponira istih odnosov niti ne nalaga istih dolžnosti. Ko torej govorimo o domovini in narodnosti, moramo jasno ločiti izseljence in njihove potomce.

Iz vsega, kar smo do sedaj povedali o narodnosti, se tudi vidi, da narodnost ni nekaj absolutnega in nespremenljivega. Ne le, da se število članov poedine narodnosti stalno menja, večja ali manjša, tudi narodni značaj sam ni nekaj absolutnega, nekaj statičnega, temveč je nekaj dinamičnega. Zato ni samo različen v različnih zgodovinskih dobah, temveč se tudi istočasno njegove poteze nekoliko drugače odražajo v poedinah skupinah iste narodnosti in še bolj drugače v posameznih osebah. Zato je tako težko že načelno opredeliti narodnost in še težje čisto točno izraziti, v čem obstoji konkretno določena narodnost. Težko je v mnogih primerih določiti za posamezno skupino ljudi, kateri narodnosti pripadajo in v koliko, še težje, če gre za poedine osebe. Zato ni vedno tako lahko določiti pravi odnos do narodnosti v konkretnih primerih. In povsem nemogoče je postavljati kaka splošna načela, ki bi imela absolutno veljavo in povsod in v vseh okoliščinah.

Dalje narodnost ni nekaj absolutnega v tem pomenu, da bi bila dobra le ena narodnost; dobre so vse, ne le naša, tudi druge, čeprav objektivna vrednost ni pri vseh enaka. Nobena narodnost ni sama sebi namen, temveč so vse le sredstvo za višje namene v službi človeštva. Različne narodnosti namreč predstavljajo nekako naravno delitev kulturnega dela in omogočajo zdravo medsebojno tekmo. Vsaka narodnost ustvarja svojo posebno kulturo, tekma med narodi pa daje vedno novih pobud. Od tod napredek in bogastvo in pestrost splošne človeške kulture.

Po vsem tem moramo reči, da je narodnost velika naravna, osebna in občečloveška dobrina. Zato je narodnost tudi etična dobrina. Dosledno temu moramo svojo narodnost, prav zato ker je naša, ljubiti in negovati, čuvati je okvar in skrbeti za njen zórav in svojski razvoj. Dosledno temu moramo tudi ljubiti narod, čigar člani smo in ki je nosilec teh dragocenih posebnosti, ki jih imenujemo narodnost.

Vendar pa narodnost ni absolutna, najvišja dobrina. Zato tudi delo za narodnost ni samopravno, temveč podrejeno božjim zakonom. Nimamo torej kake samostojne, neodvisne narodnostne morale, temveč le krščansko moralo, ki tudi narodnosti daje mesto, ki ji gre.

Načelno je stvar jasna. Praktično pa nastanejo težave ne le zato, ker cerkveno učiteljstvo naših dolžnosti do narodnosti ni določilo do vseh podrobnosti; ampak tudi zato, ker narodnost načelno in še bolj konkretno ni vedno jasno določena in enako intenzivno realizirana, ne glede na različne druge okoliščine, ki tudi vplivajo na naše moralno zadržanje.

(II. del prihodnjič)

Vprašanje verske svobode na II. vat. koncilu

Anton Orehar, Argentina

Za ostvaritev ozračja, v katerem naj Cerkev začne razgovor (dialog) z vsemi, ki so dobre volje, da se zgradi zdravo družbeno življenje, temelječe na objektivnih normah naravnega zakona in spoštovanju človekovega osebnega dostojanstva, je nujno, da ona izreče svoje stališče o svobodi vere.

1. Zgodovina osnutka. Osnutek o verski svobodi je vatikanski koncil uvrstil najprej v shemo „O ekumenizmu“ in sicer kot 5. poglavje. O ekumenizmu so bili izdelani za koncilsko razpravljanje trije osnutki in sicer so ga napravile: Teološka komisija, Komisija za Vzhodno Cerkev ter Tajništvo za zedinjenje kristjanov. Koncilski očetje so razpravljali o osnutku, kakor ga je izdelala Komisija za Vzhodno Cerkev; po debati pa so sklenili, naj se trije osnutki zlijejo v enega. To delo je opravilo tajništvo za zedinjenje kristjanov, ko je upoštevalo pripombe Teološke komisije. Uvrstilo je poglavje v onega o Ekumenizmu iz strahu, da bi vprašanje sploh ne prišlo v razpravo, ko se je takoj od začetka ob mnogem odobravanju pokazalo veliko nasprotovanje nekaterih koncilskih očetov. — Tekst je na II. zasedanju 19. novembra 1963 predložil generalnemu zborovanju belgijski škof iz Bruges msgr. De Smedt, ki je hkrati prebral priporočilo in uvod v to vprašanje. Storil je to kot član Tajništva za zedinjenje kristjanov. Poglavje o verski svobodi v razpravo ni prišlo zaradi pomanjkanja časa.

Do 27. februarja 1964 je Tajništvo za zedinjenje kristjanov sprejemalo pripombe koncilskih očetov in jih zbralo v zvezku na 280 straneh. Nekateri očetje so predlagali, naj bi to poglavje bilo skupaj z onim o Ekumenizmu, ker mu polaga temelje; drugi so želeli, naj bi tvorilo samostojno poglavje, ločeno od Ekumenizma; tretji so želeli, naj bi se vključilo v 1. poglavje o Ekumenizmu, ki govori o načelih ekumenizma; četrti pa so rekli, naj bi poglavje bilo samostojen dekret, ločen od Ekumenizma, ker kljub temu, da je važen za Ekumenizem, ga vendar presega v mejah. Po odločbi Koordinacijske komisije 18. aprila 1964 je Tajništvo za zedinjenje kristjanov izdelalo poglavje o verski svobodi kot samostojno izjavo, priključeno osnutku o Ekumenizmu kot prvi dekret, med tem ko je oni o Judih kot drugi.

Iz pojasnila škofa De Smedta in drugih pojasnil bomo razpravljali o pojmu verske svobode, o dolžnostih Cerkve in katoličanov, o stališču države, oz. svetne družbe v tem problemu in končno o pomanjkljivosti dekreta.

2. Pojem verske svobode. Ko govorimo o verski svobodi, moremo misliti na svobodo, ki jo ima človek v svojih odnosih do Boga, in na svobodo, ki jo ima v svojih odnosih do drugih, torej v družbi. Izjava o verski svobodi govori o tej drugi svobodi, torej o svobodi v njegovih odnosih do drugih ljudi, v družbi.

V pozitivnem smislu pravica do verske svobode pomeni človekovo pravico do svobodnega prakticiranja vere v skladu z zahtevami njegove vesti. V negativnem pomenu pa je pravica do verske svobode prostost vsakega zunanjega nasilja v osebnih odnosih do Boga, kakor jih zahteva človekova vest. — Od znotraj človek ni odvezan od obveznosti, ki jih postavlja verski problem.

Ta pravica do človekove verske svobode temelji na veliki dolžnosti, ki zahteva, da moramo spoštovati človekovo dostojanstvo in poslušati v izpolnjevanju božjega zakona glas svoje vesti, ki je iskreno oblikovana. Poslušati svojo

vest v izpolnjevanju svojih dolžnosti je največja odlika vsake osebe in zato je tudi največja osebna pravico v družabnem sožitju.

Vendar pa verska svoboda ni noben verski indiferentizem, po katerem bi imel človek pravico gledati na verski problem, kakor se mu zdi, in odločiti po mili volji, ali se bo oklenil vere. — Tudi ni to noben laicizem, po katerem bi bil človek brez vsake obveznosti do Boga. Ni to noben doktrinarni relativizem, kjer bi ne bilo nobene norme resničnosti. Prav tako ni to diletantski pesimizem, po katerem bi imel človek pravico vztrajati mirno in radovoljno v negotovosti. Tako ostane trdna objektivna vrednost božjega zakona z vsemi njegovimi doležbami, ker je zavržen vsak indiferentizem in subjektivizem.

Pojem verske svobode je težko ločiti, je izjavil kard. Bea decembra 1963 v govoru italijanskim katoliškim juristom. To pa zato, ker je različno pojmovanje o človekovih osebnih pravicah in o občem blagru celo v krogih katoliške Cerkve same. Težko je določiti nauk o razmerju med Cerkvijo in državo. Različno gledajo na to vprašanje škofje iz Združenih držav Severne Amerike, različno škofje iz Italije, Španije in Latinske Amerike. Tudi okrožnica Janeza XXIII. „Pacem in terris“, ki je prvi papeški dokument, ki o verski svobodi govori, tega vprašanja ne reši. Kardinal Bea v omenjenem govoru navaja za označiltev pojma verske svobode besede sv. Pavla: „Vi ste namreč poklicani k svobodi, bratje; samo da vam svoboda ne bo v priložnost mesa, marveč drug drugemu služite z ljubeznijo. Zakaj vsa postava se dopolnjuje v eni besedi, namreč: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe“ (Gal 5, 13). Svoboda ni za službo osebnemu egoizmu, ampak da se izroči človek z vso močjo drugim ljudem, v resnici in ljubezni, in končno Bogu. V svojih dejanjih posluša človek glas svoje vesti (Rimlj 2, 14), ki pa spet ni fizičen zakon, da bi ga človek moral izpolniti, ampak moralen, katerega izpolnimo po svoji svobodni odločitvi. Dva elementa sta važna pri človekovi svobodi: Gospodar je svojih dejanj, a to svobodo njegovo veže božji zakon, kakor se mu javi po vesti.

Pravici človekovi do verske svobode na eni strani odgovarja dolžnost, ki na drugi strani veže vse ljudi in javno oblast, tudi Cerkev, da priznajo in spoštujejo to pravico človekovo, da bo v družbi zavarovan pred kakršnimkoli nasiljem.

3. Dolžnosti Cerkve in katoličanov. Cerkev ima dolžnost, oznanjati božjo čast in njegovo popolno oblast nad svetom. Dolžna je, oznanjati vso resnico. Prav tako mora Cerkev braniti čast in pravice človekove osebe. Ta dolžnost ji nalaga obrambo in skrb človekovih osebnih pravic.

Cerkev mora oznanjati vso resnico; poleg tega pa mora imeti ljubezen in potrpljenje s tistimi, ki niso, ali še niso prišli do spoznanja polnega evangelija. Bog vodi počasi človeka do tega polnega spoznanja in polne ljubezni. Oznanjevalec mora imeti pred očmi delovanje božje milosti in njegovo pravico. Resnico mora oznanjevati z ljubeznijo. Prav ta zveza je jamstvo za svobodo verskega prepričanja in dejanja vere. Vsako omejevanje svobode vesti je treba zavreči. Vsak, kdor je v zmoti, se mora pridobiti za resnico s prepričevanjem. Nasilje v tem pogledu nasprotuje svobodi vere, dejanju vere, ki mora biti svoboden odziv delovanju božje milosti. Tudi cerkveni zakonik prepoveduje kogarkoli siliti h katoliški veri; zahteva svobodo vere za katoličane in nekatoličane. Cerkev se hoče otesti očitka, da zagovarja svobodo vere le tam, kjer so katoličani v manjšini. Cerkev poudarja svobodo vere ne le za osebno prepričanje in izvrševanje verskih dolžnosti, ampak tudi svobodo oznanjevanja, ne le za katoličane, temveč tudi za

nekatoličane. To izvira iz pojma svobode vesti, katero naj posluša vsak, tudi tisti, ki je objektivno v zmoti.

Kristus vabi vse katoličane, naj se trudijo, da bodo z molitvijo, kesanjem, pričevanjem, evangelizacijo privedli v Svetem Duhu svoje nekatoliške brate k dobrinam luči evangelija in življenja Cerkve. Sami morajo imeti v časti in povsod ter vedno in absolutno priznavati pravice Boga, kakor tudi naravne pravice in evangeljske resnice. Morajo se vzdržati vsakega posrednega in neposrednega nasilja. Čeprav Bog hoče, da bi se vsi ljudje zveličali in prišli do spoznanja resnice, vendar Kristusovim učencem ni dovoljeno, da bi krnili versko svobodo kogarkoli. Nasprotno spoštovati in priznavati morajo pravico in dolžnost, ki jo imajo nekatoličani, da se drže svoje vesti tudi tedaj, če po iskrenem in zadostnem iskanju ostanejo v dobri veri v zmoti. Nihče ne more nikoli siliti nekatoličanov, da bi priznali katoliški nauk, če je to proti njihovi vesti.

Ta dokaz temelji na sami naravi dejanja vere, ki je z božje strani nadnaravni dar, katerega Sv. Duh svobodno naklanja, komur in kadar hoče; s človekove strani pa mora biti to pristanek, katerega človek svobodno daje Bogu. Zato morajo imeti vsi člani katoliške Cerkve nekatoličana, ki iskreno posluša svojo vest in ne sprejme katoliške vere, v časti in ga morajo spoštovati. Vsi katoličani so dolžni ljubiti in podpirati svoje nekatoliške brate z iskreno in dejavno ljubeznijo, kakor to ukazuje Bog.

Zato je v predlogu Izjave želja, da bi koncil slovesno zahteval versko svobodo za vsakega človeka, čigar vest je v verski zadevi *recta et vera*, od trenutka, ko se iskreno ukloni glasu vesti. To splošno načelo moremo tudi tako povedati: Noben človek ne sme biti objekt nasilja in netolerantnosti.

4. Dolžnost državne oblasti, družbe. Če se pokorščina neke osebe lastni vesti prenese na zunanje dejanje, nastane nevarnost, da bi prizadela pravice in dolžnosti drugega in drugih. Ker je človek družabno bitje in ker so v človeški družbi drugi ljudje, nagnjeni k zmoti in grehu, so spori med pravicami in dolžnostmi neizogibni. Zato je jasno, da pravica zunanjega izražanja ukaza vesti ni neomejena, ampak se more in včasih mora uskladiti z zahtevami splošne koristi. Ta uskladitev splošnemu blagru v človeški družbi se mora ustvariti pravno, to je pa dolžnost javne oblasti. „To je temeljna dolžnost tistih, ki imajo državno krmilo v rokah,“ pravi okrožnica *'Pacem in terris'*, „da pravice, s katerimi so v družbi ljudje med seboj povezani, primerno sestavljajo in skladno urejajo, tako da državljani z doseganjem svojih pravic ne motijo drugih v njihovih pravicah; drugič, da z uživanjem svojih pravic nihče ne ovira drugega pri izpolnjevanju njegovih dolžnosti, skratka da se pravice vseh spoštujejo, in če so bile kršene, da se znova v celoti vzpostavijo“ (AAS. LV. 63).

Kako naj javna oblast zadosti tej dolžnosti? V prilagajanju splošnemu blagru ne sme javna oblast nikdar ravnati proti redu pravičnosti, ki jo hoče Bog, kakor uči sv. Tomaž: „Potem pravim, da ima človeški zakon veljavo zakona samo takrat, če se sklada s pravo pametjo. Jasno je, da izvira pod tem vidikom iz večnega zakona. V nasprotnem primeru pa ga je treba razglasiti za krivičnega, v kolikor je nasproten razumu in nima veljave zakona, ampak nasilja“ (S. th. I., II. qu. XCIII, art. 3. ad sec.). Zato državna oblast ne sme nikogar prisiliti k določnemu verskemu prepričanju, da bo šele potem užival polne državljske pravice. Zavreči je treba vse kazni, ki jih naloži oblast zaradi verskega prepričanja. Osnutek slovesno izjavlja: Vsi poskusi, iztrebiti vero celemu občestvu

ali posamezniku, so huda kršitev osebne svobode, a tudi pravice Stvarnika in Odrešenika ter svobode človeške družbe, kakor svobode vesti.

Papeži zadnjih let so večkrat obžalovali, da so številne vlade v tem oziru napačno ravnale, ker so zavračale ali kršile versko svobodo: Pij XI. je v svojih okrožnicah „Non abbiamo bisogno“ in „Mit brennender Sorge“ proti italijanskemu fašizmu in nemškemu nacizmu potrdil svobodo vesti: Svoboda vere je neodstopna in neodpravljiva. Človek ima to pravico kot oseba, ki jo je dobil od Boga in ki se je tudi skupnost (država), ki bi jo hotela zanikati, ne sme dotakniti. Pij XII. nadaljuje in razširi misel prednika, ko zahteva pravice do bogo-slужja, zasebnega in javnega, tudi pravico do verske dobrodelne akcije. V govoru po radiu 24. dec. 1942 pravi: „Varovati te pravice, to mora biti bistvena naloga vsake državne oblasti.“ Janez XXIII. je naredil z okrožnico „Pacem in terris“ veselje v Cerkvi in izven nje. V njej pravi: „Med pravice, ki jih ima človek, je treba šteti tudi tiste, ki mu dovoljujejo: častiti Boga po ukazu svoje vesti in izpovedovati javno in zasebno svojo vero.“ Tudi danes ne manjka dežel, kjer je verska svoboda tako malo upoštevana, da je Pavel VI. v svojem uvodnem govoru za drugo zasedanje vatikanskega koncila, govoreč o kršenju verske svobode, dejal: „Koliko žalosti spričo tolikega trpljenja! Koliko bolesti, če vidiš, da v raznih deželah dušijo versko svobodo kakor tudi druge temeljne človečanske pravice zaradi principov in metod politične, rasne in verske netolerantnosti! Zelo mučno je, če moramo ugotoviti, koliko kršitev svobodnega, poštenega priznavanja osebne religiozne vere je še na svetu.“

5. Pomanjkljivosti izjave. O tem sodimo, kolikor jo poznamo. Ena pomanjkljivost je, ki je zelo občutna, da ne da odgovora na vprašanje: Ali velja verska svoboda le za tistega, ki je v zmoti bona fide, ali velja tudi za tistega, ki je v zmoti mala fide.

Kardinal Bea v omenjenem govoru italijanskim katoliškim juristom pravi: „Ko govori Cerkev o toleranci in svobodi vere, misli le na njega, ki je v zmoti bona fide, ne pa za njega, ki je v zmoti mala fide. Če bi storili to, bi dali pravico do obstanka zlu in dovolili razširjanje zmote.“

Ali je s tem odgovorjeno na vprašanje? Iz konteksta je sklepati, da kardinal Bea vzame to v širšem pomenu. Saj pravi: „Konkretno ni človeške avtoritete, ki bi imela možnost, zato tudi nima pravice, da bi v zunanem področju presojala notranjo poštenost ali nepoštenost človekovo.“ S tem se pravica do svobode vere raztegne na vse, tudi na tiste, ki so v zmoti mala fide; ki se upirajo sprejeti resnico ali jo iskati, ker od zunaj ne more nihče soditi, ali je v zmoti bona fide ali mala fide. Zadovolji ta dokaz? Ali ni človek v urejanju svojega odnosa do Boga, t. j. v veri, končno prost zunanjega nasilja? Zasluži v tem primeru svobodo vere, ker ima od strani družbe svobodo, upreti se resnici, dokler ni zadet obči blagor? Če bi mu te svobode ne priznali, je vedno nevarnost nasilja, ali od strani svetne ali duhovne oblasti.

Pij XII. je v govoru italijanskim katoliškim juristom dne 5. dec. 1942 o toleranci takole rekel: „Kar ni v skladu z resnico ali naravnim zakonom, nima pravice do obstoja, propagande in delovanja.“ To je merjeno po objektivnem redu: jasno je, da nima pravice do obstoja, življenja, ne naravna ne verska zmota; sicer bi ne bilo nobenega reda. Toda ali ta stavek ne pusti tolerance le na papirju, ali je toleranca odvisna še od druge višje koristi, ki mora odločiti, če se ta toleranca mora pustiti?! Kdo mora biti tolerant: Cerkev, ali svetna oblast, ali

družba? Dokler vzamemo toleranco kot neuporabo zunanje sile na verskem področju, je jasno, da se to tiče države. Toda, ali ne priznamo s tem državi neke pravice na verskem področju, ki ji kot usmerjevalki skupnega dobrega ne pripadajo? Ali se ne bo končno začela zamenjavati pristojnost Cerkve in države? Zato bi nastala nevarnost, da si bo država v danem primeru Cerkev podredila.

Ali se sme verska svoboda omejiti zaradi občega blagra? Shema pravi jasno: Verska svoboda ne sme biti v javnem življenju omejena, dokler ne nasprotuje občemu blagru, javni koristi, objektivnemu pravnemu redu, pravici Stvarnikovi in Odrešenikovi, nedotakljivim pravicam in svobodi človekovi. Vsak človek mora uživati tisti minimum svobode, da je zavarovano njegovo osebno dostojanstvo in na drugi strani ni ogroženo družbeno življenje po izvirnem grehu obteženega človeštva. Priporočilo to misel poudari: Verska svoboda posameznika mora upoštevati obči blagor, in se pri tem sklicuje na „Pacem in terris“. Drži torej, da v družbi nobena individualna pravica ni neomejena. A kje so zdaj kriteriji, po katerih se ta omejitev ravna? Koliko pravic ima v tem omejevanju svetna oblast? Murray, ki o tem razpravlja, prizna pravico državne oblasti, izrazi pa strah, ko pokaže na pomanjkljivosti osnutka, da bi to ne pomenilo včasih nič drugega kot državno samovoljo. Sklicevati se pri omejevanju svobode na pravico bližnjega, ne bi pomenilo drugega kot zatrditev „pravice večine“! Osutek, ki se v tem primeru drži načela občega blagra in krščanskega socialnega nauka, gotovo nima namena poudarjati pragmatizma; je pa vprašanje, če tega ne namerava država. Pa to ni bistvenega pomena, ker je država soodgovorna za obči blagor kot za zagotovitev verske svobode. Poročilo gre v tem dalje in se naslanja na nauk Pija XII. in Janeza XXIII. Jasneje kot osutek trdi, da je pravna zaščita in zahteva skupnih pravic in svoboščin človekove osebe kot take prvenstveni element občega blagra. Ne smejo se omejevati človekove pravice, zlasti pravica do verske svobode, s sklicevanjem na obči blagor, ker je s tem oškodovan obči blagor sam. Seveda pa moramo razumeti, da okrnitev ne pomeni omejitve. Stvarnik je dal človeku pravice, katerih mu nihče ne sme vzeti. Država in njeni zakoni so predvsem zato, da ščitijo človekove pravice, nima pa država pravice odločati ne na verskem, ne na umetniškem in znanstvenem področju. Kadar se dela škoda s poseganjem na svetno področje, sme poseči vmes država, pa ne zaradi verske svobode, ampak da se prepreči poseganje iz verskega na svetno področje. Presegala bi pa država svoj delokrog, če bi eno vero proglasila za pravo, drugo za zmotno. Seveda niso s tem odpravljene vse težave, zlasti ne tiste, ko gre za primer posega iz verskega na svetno področje.

Zaključek. Razpravljanje o tem vprašanju je velikega pomena, da se pojasni stališče do sprejema resnice. Je važno s psihološkega stališča, da se ustvari med nekatoličani zaupanje, kot nujen pogoj za iskren dialog. Važno pa je tudi s pastoralnega stališča ki pokaže na strani katoličanov veliko bolečino zaradi razkola.

V razpravah o tem problemu koncilski očetje poudarjajo rešitev tega vprašanja in izjavo o verski svobodi kot nujen pogoj za zedinjenje. Težave nastajajo zaradi različnega pojmovanja o razmerju človeka do družbe in o razmerju Cerkve do države.

Msgr. De Smedt sam pravi: „Ves svet ta dekret (o svobodi vere) pričakuje. Univerze, narodne in mednarodne organizacije, krščanske in nekrščanske skupnosti, časopisi in javno mnenje, vse čaka na besedo Cerkve o verski svobodi in napeto pričakuje.“

Vsebina okrožnice „Ecclesiam suam“

To je prva enciklika papeža Pavla VI., ki jo je izdal na praznik Spremenjenja Gospodovega dne 6. avg. 1964. V pregledni razdelitvi in v glavnih točkah podana je njena vsebina tale:

I. Zavest Cerkev o sebi

1. **Pomen Cerkev.** — Kristus je ustanovil Cerkev kot ljubečo mater vseh ljudi. Zato so se vedno zanimali za Cerkev vsi, ki jim je bila pri srcu slava božja ter sreča in zveličanje ljudi.

2. **Nagib za prvo encikliko.** — Zato tudi papež v prvi okrožnici obrača spoštljiv pogled na sveto Cerkev.

3. **Poslanstvo koncila.** — Papež tu nima namena povedati kaj novega in dokončnega. Zato sedaj imamo cerkveni zbor. Papežev namen je neka domača, bratovska in očetovska poslanica, ki naj okrepi povezanost v veri in v ljubezni.

4. **Nujne zadeve človeštva.** — Splošna zamisel okrožnice upošteva glavna pereča in nujna vprašanja, ki zadevajo ne samo Cerkev, ampak tudi človeštvo splošno.

5. **Mir in moderni tokovi.** — Med temi zadevami je tudi mir med narodi, mir med socialnimi sloji, lakota, ki tare cele narode, osamosvojitve mladih narodov, moderni miselni tokovi in krščanska kultura, mučen položaj vernikov, ki jim niso priznane pravice svobodnih državljanov, moralni problemi rodnosti itd.

6. **Ne glede na politične oblike.** — Papež gleda na problem miru v svetu s stališča svojega poslanstva, ne da bi iskal kako časno korist in ne glede na različne politične oblike.

7. **Sodelovanje med narodi.** — Papež bo skrbno podpiral harmonično sožitje in sodelovanje med narodi, ko bo razglašal višja človeška načela, ki naj blaže egoizme in strasti.

8. **Zaklad resnice v Cerkvi.** — V Cerkvi se mora poglobiti zavest, da je prejela in čuva zaklad resnice.

9. **Tehnika pretresa Cerkev.** — Znanstveni, tehnični in socialni napredek in moderni filozofski ter politični miselni tokovi zajemajo in pretresajo Cerkev.

10. **Nevarnost za ravnotežje.** — Tudi duhovi v Cerkvi so pod močnim vplivom duhovne klime sodobnega sveta. Pojavlja se nevarnost, da bi ta vrtinec pretresel Cerkev v njeni trdnosti in zapeljal mnoge v zgrešeno miselnost, kot da bi se Cerkev morala izneveriti sebi in se okleniti najnovejših življenjskih oblik.

11. **Popolnost Cerkev** — Papeža navdaja želja, da bi božja Cerkev bila edina in sveta ter skrbela za popolnost, ki jo k njej kliče Bog.

II. Obnova

12. **Cerkev ni brezbrizna.** — Cerkev ne more stati križem rok in brezbrizna ob spremembah v svetu, ki v njem živi.

13. **Koncil in reforme.** — Stvar koncila je odločiti o reformah, ki naj se uvedejo v cerkveni zakonodaji. Papež si v apostolski službi Pastirja pridruže, da ob svojem času poda svojo sodbo.

14. Osnovna uredba brez sprememb. — Reforma ne more zadevati bistvene zamisli in osnovne uredbe katoliške Cerkve.

15. Ostanje svojska oblika življenja. — Apostolska želja, približati se svetnim okoljem, se često javlja v odklanjanju svojskih oblik krščanskega življenja. V dobrem namenu, da bi prodrli v ljudske mase, se skušajo pomešati z njimi, namesto da bi se razlikovali in odlikovali med njimi; tako se v brezkoristem prilicju odpovedujejo pristni uspešnosti v apostolatu.

III. Dialog

16. Stik s človeštvom. — Tretji namen (poleg reformiranja in zvestobe stari uredbi) nastopanja Cerkve v tej uri človeške zgodovine je zanimanje za stike, ki naj jih goji s človeštvom.

17. Dialog potreben. — Cerkev se mora spustiti v dialog. Cerkev naj govori, naj bo beseda.

18. Dialog-razgovor je duhovni stik. — Razgovor je dejanje duhovnega stika.

19. Naj bo jasen in priljuden. — Razgovor bodi jasen in ljubezniv, vlivaj zaupanja in ga vodi pedagoška modrost.

20. Resnica neprizadeta. — Prizadevanje za zблиžanje z brati ne sme voditi v zakrivanje in okrnjevanje resnice.

IV. Različni krogi našega dialoga

21. Trije krogi: človeštvo, verni svet, krščanstvo. — Naše konkretno stališče se nanaša na tri konkretne kroge, ki obdajajo Cerkev: prvi je človeštvo, drugi vsi, ki verujejo v Boga, tretji krščanstvo.

22. Zanimanje za vse človeško. — Vse, kar je človeško, nas zanima.

23. Ateizem — pereč pojav. — Žal mnogi ne izpovedujejo nobene vere in se celo izdajajo za ateiste. Ateizem je najbolj pereč pojav našega časa. Obsojamo ideološke sisteme, ki taje Boga in zatirajo Cerkev. Ti sistemi se često istovetijo z določenimi ekonomskimi, socialnimi, političnimi režimi, kar zlasti velja za brezbožni komunizem.

24. Dialog s komunizmom otežkočen. — Možnost dialoga s temi režimi je otežkočena. Zato Cerkev molka govori samo s trpljenjem.

25. Pričevanje Cerkve molka. — Pričevanje, ki ga more dajati Cerkev v teh primerih, je molk, potrpežljivost in vedno ljubezen. Tega pričevanja niti smrt ne more zadušiti.

26. Drugi krog: judje, mohamedanci, teisti. — Drugi krog, ki se nanj nanaša naše poslanstvo, so tisti, ki verujejo v Boga: sinovi judovskega ljudstva, ki zaslužio naše iskreno spoštovanje, verniki religije, ki jo imenujemo „stara zaveza“; dalje častilci Boga v monoteističnih verstvih, zlasti v mohamedanstvu, ki zaslužio občudovanje; potem pripadniki azijskih in afriških verstev.

27. Krščanstvo — edino prava vera. — Ne moremo sprejeti za svoje vse te različne izraze religioznosti. Edino prava vera je krščanska. Gojimo upanje, da jo bodo kot tako priznali vsi, ki iščejo in častijo Boga.

28. Sodelovanje s teisti. — Priznamo duhovne in moralne vrednote nekrščanskih veroizpovedi. Družno z njimi hočemo pospeševati in braniti morebitne skupne ideale na področju verske svobode, človeškega bratstva, kulture, socialne dobrodelnosti civilnega značaja.

29. Dialog s kristjani. — Nam najbližji krog so tisti, ki nosijo Kristusovo ime. Dialog z njimi se označuje kot ekumenski. Ta je odprt.

30. Petrovo prvenstvo v Cerkvi. — Čeprav pospešujemo zedinjenje, nas vendar mnogi ločeni bratje gledajo kot oviro pri tem zaradi častnega in pravnega prvenstva, ki ga je Kristus dal apostolu Petru. Iskreno prosimo ločene brate, naj premislijo neutemeljenost te podmene. Brez papeža katoliška Cerkev ne bi bila, kar je. Brez najvišje pastirske službe bi se edinstvo zrušila. Obenem upoštevamo, da ta osrednji stožer svete Cerkve noče biti prvenstvo duhovnega napuha ali človeške gospodovalnosti, ampak prvenstvo uslužnosti, službe in ljubezni. Kristusov namestnik je služabnik božjih služabnikov. F. G.

splošne verske vesti

VERE V ŠTEVILKAH

Ob II. vatikanskem koncilu so skušali napraviti kolikor mogoče natančno statistiko ver na svetu. Ker točnih števil večkrat ne poznamo, pa jih pogosto iščemo, zato nekatere najvažnejše priobčujemo.

I. Položaj na svetu

Katoličani	496.512.000
Pravoslavne Cerkve, ki jih je 16 samostojnih,	129.192.755
Protestantje vseh vrst	209.859.787
Vsi kristjani skupaj	835.564.542
— to se pravi malo manj kot ena tretjina človeštva, ki se računa na 2.700.000.000.	
Poganski animisti in ateisti	524.450.900
Mohamedanci	420.606.698
Hinduisti	322.337.000
Konfucionisti	300.290.500
Budisti	150.310.000
Šintoisti	30.000.000
Taoisti	50.053.000
Judje	11.936.858

Številčno stanje najbolj znanih protestantskih skupin je naslednje: luteranci, 71 milijonov; kalvinci, 43 milijonov; anglikanci, 40 milijonov; baptisti, 21 milijonov; metodisti, 18 milijonov.

Poleg teh najvažnejših skupin, je še malo manj kot 17 milijonov protestantov, ki pripadajo drugim sektam, vaudanci, cvinglijanci, kvakerji, plymoutisti, adventisti, jehovci, pentekostalci, Rešilna vojska.

Te zadnje skupine, ki so številčno najšibkejše, so najbolj napadalne in najbolj neobčutljive za ekumensko gibanje.

II. Položaj na posameznih kontinentih

Evropa: katoličani, 233.693.000; pravoslavni, 112.447.669; protestanti, 113 milijonov 572.145; judje, 3.460.450; mohamedanci, 12.245.700; taoisti 12.000; konfucionisti, 50.000; budisti, 10.000; ateisti in pogani, 87.597.436.

Azija: katoličani, 31.830.000; pravoslavni, 8.106.071; protestanti, 9.014.443; judje, 1.753.000; mohamedanci, 321 milijonov 524.000; šintoisti, 30.000.000; konfucionisti, 300.000.000; budisti, 150 milijonov; hinduisti, 321.652.826; pogani in ateisti, 269.222.974.

Afrika: katoličani, 19.654.000; pravoslavni, 5.868.000; protestanti, 6 milijonov 531.394; judje, 600.750; mohamedanci, 86.178.000; taoisti, 1.200; konfucionisti, 7.500; hinduisti, 300.000; pogani in ateisti, 96.648.214.

Severna Amerika: katoličani, 94 mi-

lijonov 324.000; pravoslavni, 2.770.926; protestanti, 69.787.407; judje, 5.433.000; taoisti, 15.000; konfucionisti, 86.000; budisti, 165.000; pogani in ateisti, 61 milijonov 978.667.

Južna Amerika: katoličani, 114 milijonov 261.000; protestanti, 2.525.462; judje, 630.000; mohamedanci, 342.615; taoisti, 17.000; konfucionisti, 95.000; budisti, 135.000; hinduisti, 275.000; pogani in ateisti, 5.304.561.

Avstralija in Oceanija: katoličani, 2 milijona 750.000; protestanti, 8. 428.936; judje, 58.000; mohamedanci, 102.000; taoisti, 8.000; konfucionisti, 52.000; hinduisti, 100.000; pogani in ateisti, 3 milijone 699. 051.

III. Nekaj pripomb

En človek na vsake štiri je danes Kitajec; dva človeka na vsake tri se ne najesta do sitega; en človek na vsake tri živi pod komunistično vladjo; en kristjan na vsaka dva ni katoličan. Takšen je sedanji položaj na svetu, ki mu je treba oznanjati Kristusa. Dejansko več kot tri četrtine ljudi niso bili poučeni o obstoju krščanstva.

Eden izmed namenov sedanjega koncila je ravno ta, kako premagati to nevednost in razsvetliti versko temo. Moderna tehnična in razširjevalna sredstva bodo gotovo silno olajšala to delo. Če bo obstoj krščanstva kmalu oznanjen skoraj vsemu svetu, je še veliko upanja, da bo to oznanilo zadoščalo za spreobrnjenje duš.

Premerimo nekatere težave, ki jih bo treba premagati. Na svetu je okrog 700 milijonov analfabetov, katerim je nemogoče oznanjevati evangelij s tiskano besedo. Po drugi strani pa statistika dokazuje, da 60% ljudi na svetu čez vse svoje življenje ne vedo nič, kaj se godi izven radija 50 km. Poleg tega veliko duhovnikov, ki imajo na skrbi po tri ali štiri župnije in imajo na razpolago kvečjemu eno motorno kolo, ne more vseh svojih vernikov videti več kot enkrat na vsake šest mesecev, v misijonskih krajih pa komaj enkrat na leto.

Tako lažje razumemo, zakaj se je koncil od vsega početka postavil na stališče dušnega pastirstva, to se pravi, evangelizacije. Gog.

NOVI SEKRETARIAT ZA NEKRŠČANSKA VERSTVA

Za sedanji vatikanski koncil, vemo, je poleg različnih komisij bil ustanovljen tudi poseben sekretariat za edinstvo kristjanov, ki mu predseduje kardinal Bea.

Pozneje je v času koncila bil podobno ustanovljen poseben sekretariat za nekrščanska verstva, ki pa ni organ koncila.

Ustanovitev tega sekretariata napoveduje papež Pavel VI. že v nekem pismu kardinalu Tisserantu 14. sept. 1963. Da je bil ustanovljen, prav tako prvi razglašča papež sam v binškoštni homiliji lansko leto v cerkvi sv. Petra (gl. Oss. Rom. 18. maja). Obenem tudi javlja, da je bil imenovan za prefekta novega sekretariata kard. Paolo Marella, bivši apostolski delegat na Japonskem in nuncij v Parizu. Pove tudi, da bo njegovo delovanje različno od sekretariata za edinstvo kristjanov, čeprav bo podobna njuna struktura.

Nekaj dni nato pravi nepodpisani člankar v Osservatore Romano (21. maja), da je sekretariat nastal v vzdušju medsebojnega sporazumevanja, ki je značilno za sedanji koncil, a novi sekretariat ne spada na koncil kot kak njegov organ.

Namen novega sekretariata je označil njegov prefekt kard. Marella v intervjuju za francoski katoliški dnevnik La Croix (31. maja 1964). Najprej negativno: To ni kaka nova Kongregacija za širjenje vere; njegov neposredni namen

ni spreobračanje nekrstjanov, čeprav je seveda spreobrnjenje vedno dobrodošlo; ni to sekretariat za versko edinost. — Pozitivno: V duhu krščanske ljubezni do bližnjega, do vsakega človeka, se hoče obračati k množicam, ki ne poznajo Kristusa. Gojil bo boljše medsebojno poznanje in sporazumevanje med kristjani in nekrstjani na osnovi naravnega prava, v duhu spoštovanja vseh kultur in civilizacij in verstev in njihovih tradicij. Skušal bo zlasti v njih najti pravo jedro, ki v njem človeški duh — sicer v različnih oblikah — izraža svojo zvezo z Bogom. Gre za to, da se odkrijejo in priznajo resnične duhovne in moralne vrednote, ki jih vsebujejo nekrščanska verstva, zlasti v Aziji. Odkriti moramo prave vrednote različnih kultur in civilizacij, ki so neka skupna dediščina celotnega človeštva. Iz medsebojnega poznanja in priznanja naj sledi tudi neko sodelovanje na določenih področjih, npr. pri obrambi vere proti brezboštvu, obrambi naravne morale, nje jasnejši določitvi itd.

Kot je kard. Marella izjavil, bo sekretariat za sedaj v Rimu imel le omejen krog sodelavcev. Sploh Rim ne bo glavno središče njegove delavnosti; teh središč bo več, na vseh glavnih težiščih srečavanja kristjanov z nekrščanskimi verstvi zunaj Evrope. Glavni sodelavci hodo krajevna hierarhija in tamkajšnji strokovnjaki. Teh bo skušal pritegniti k sodelovanju čim več, po vseh deželah, zlasti tam, kjer so nekrstjani v večini.

Kardinal je tudi povedal, da je bil imenovan za sekretarja novega sekretariata glavni prokurator marianistov, Franco Hubert Claude, nekdanji njegov sodelavec v Tokiju. Gn.

SOLIDARNOST KRŠČANSKEGA ZAHODA S PREGANJANIMI VERNIKI V RUSIJI

Že od l. 1959 se je pod Hruščovom zadnja leta vedno huje obnovljalo nekdanje versko preganjanje v Rusiji. V krogih ekumenskega gibanja so na Zahodu o tem večkrat morali molčati iz ekumenskih razlogov, da ne bi boljševiski režim onemogočil zvez ruske Cerkve z zahodnimi kristjani. Po drugi strani in ob drugih priložnostih pa se je pokazala ob tem živa solidarnost zahodnih kristjanov s preganjanimi brati v Rusiji. To se je zgodilo npr. januarja 1964 v Londonu ob pravoslavni cerkveni slovesnosti blagoslova vodá, kjer so se zbrali tudi katoličani in protestanti za interkonfesionalno zborovanje kristjanov. Tu je zastopnik ruske pravoslavne duhovščine v emigraciji Vladimir Rodzianko konkretno in v podrobnostih govoril o verskem preganjanju v Rusiji in apeliral na Organizacijo združenih narodov, da znova proučuje vprašanje verske svobode v svetu.

Do podobnega izraza solidarnosti s preganjanimi ruskimi kristjani je prišlo 11. marca 1964 v Parizu na posebnem Zborovanju ekumenske solidarnosti, ki se ga je udeležilo 3000 zastopnikov katoličanov, pravoslavnih in protestantov. Inicijativa je dal poseben interkonfesionalni krščanski komite, ki mu predseduje francoski katoliški pisatelj Francois Mauriac. Ta je dejal, da krik na križu pribitega Kristusa v Rusiji odmeva tudi v Franciji in zato kristjani tu ne smejo molčati, da rane, ki jih sprejema ruska Cerkve, čutijo v Franciji kot svoje rane. Na zborovanju so govorile osebnosti od najbolj vidnih javnih delavcev med katoličani, protestanti in pravoslavni. Zborovanje se je vršilo v vzdušju globoke zbranosti in slovesne resnosti. V napetem molku so za konec vsi stoje poslušali posnetek

iz katedrale v Moskvi, kjer verno rusko ljuštvo v bučnem morju glasov prepeva svojo veroizpoved.

V svetu se danes pojavlja duh prave krščanske solidarnosti, ki izhaja iz resnice, efektivne ljubezni med Kristusovimi učenci, ki izpodriva staro medsebojno mržnjo in sovraštvo. Gn.

14. KONGRES „CERKVE V STISKI“

Od 31. julija do 4. avgusta 1964 se je vršil pod vodstvom prof. Adolfa Kindermanna v Koenigsteinu v Nemčiji 14. kongres „Cerkve v stiski“. Udeležilo se ga je 700 delegatov iz 28 držav, med njimi zastopniki izseljencev iz 15 dežel pod komunizmom.

Na kongresu je bilo devet važnih referatov o komunizmu in njegovi dejavnosti in o položaju Cerkve v komunističnih deželah.

Posebno značilen je bil referat, ki ga je imel Gustav A. Wetter S. J. iz Rima o temi: Pojem koeksistence v sovjetski ideologiji. Predavatelj pravi, da Marx in Engels besede koeksistenca nista poznala, iznašel jo je Lenin, za njim sta jo sprejela Stalin in Hruščov.

Referat obsega sedem točk: 1. Sovjetsko vodstvo se po krivici sklicuje na Lenina v svoji doktrini o koeksistenci. Mirna politika, ki jo je nekoč zasledoval Lenin, je imela zgolj taktični pomen. Teoretično ni bil proti komunistični intervenciji v primeru revolucije v drugih državah.

2. Sovjetska koeksistenčna politika je bistveno začasna in ni mišljena kot trajna in dokončna rešitev. Izvira iz prepričanja, da prej ali slej bo ves svet komunističen, in se nanaša le na dobo od postanka prve socialistične države in do izginitve zadnje kapitalistične države.

3. Sovjetska koeksistenčna doktrina ne pomeni pristnega miru, temveč jo je treba razumeti kot razredni boj, ki iz notranjosti kake dežele sega na področje mednarodnih odnosov; samo da se ta razredni boj ne sme voditi z vojaškimi sredstvi, temveč v obliki političnega in ideološkega boja. Ne odklanja vsake vojne, temveč samo tvegano vojno; pridržuje si pravico podpirati „svete in pravične“ vojne.

4. S tem, da se označuje koeksistenca kot razredni boj, dobiva ta doktrina protislovni in dvoumni značaj. Ponuja sodelovanje in napoveduje boj. Oznanja načelo nevmešavanja v notranje zadeve in spoštovanje suverenosti tujih dežel, pridržuje si pa pravico podpirati „svete in pravične“ vojne. Pravi smisel proslule Krasinove dialektične edinosti med sodelovanjem in bojem more biti samo ta: nasprotnika premagati s pomočjo sodelovanja.

5. Če smo dokazali, da načelo mirne koeksistence ne izhaja nujno iz marksistične Leninove ideologije, s tem nikakor ne trdimo, da Sovjetska zveza danes dejansko goji agresivne namene. Vendar se zdi, da iz povedanega sledi, da voljo za koeksistenco ne narekuje leninistična doktrina, temveč drugi činitelji, zlasti dejstvo, da bi v sedanjem času atomska vojna mogla uničiti tudi komuniste.

6. Na podlagi te pripombe je treba zavrnilo sovjetski očitek, da se neti mrzla ali celo vroča vojna. Očitek o mrzli vojni pade na tistega, ki koeksistenco razume kot razredno borbo, vodeno s političnimi sredstvi v mednarodnih odnosih.

7. Nasproti temu je želeli, da bi Sovjetska zveza napisala na svoj prapor boljše koeksistenco, ki bi bila bolj iskreno mišljena kot takoimenovano Leninovo načelo o mirni koeksistenci.

Sprejeti so bili sledeči sklepi: 1. Kongres z zadoščenjem ugotavlja, da med ljudmi in narodi narašča skrb za ohranitev miru, te velike dobrine človeštva.

2. Žal se mirna koeksistenca drugače pojmuje in prakticira, kakor ta beseda pomeni. Prava koeksistenca predpostavlja, da brez omejitve spoštujejo temeljne človeške pravice.

3. Komunistem sicer vedno znova oznanja načelo mirne koeksistence, dejansko pa se v vseh deželah pod komunistično oblastjo gazijo osnovne človeške pravice.

4. Položaj krščanstva se v zadnjih letih ni izboljšal v nobeni komunistični deželi, v nekaterih se je celo poslabšal. Poročila o življenju katoliške, pravoslavne in protestantske Cerkve to potrjujejo.

5. Kongres zato pred vsem svetom ponavlja svarilo, da se ne dajmo varati geslom o mirni koeksistenci. Komunistem mirne koeksistence ne smatra kot pošteno sožitje, temveč novo pot do uničenja Cerkve in vsake vere.

6. Komunistem je bistveno brezbožen in zato s krščanstvom nezdružljiv.

7. Kongres apelira na vse odgovorne, da nujno in skrbno informirajo o resničnih stikih. Vsi verni, ki imajo možnost priti v stik z ljudmi z vzhoda pa imajo dolžnost, da se pokažejo kristjane.

M. Lam.

CERKEV IN SEŽIGANJE MRLIČEV

Pred časom so časopisi prinesli senzacionalno vest, da je Cerkev dovolila vernikom sežigati mrliče. Povod za to je dala rimska inštrukcija z dne 5. julija 1963.

Inštrukcija pravi, da je Cerkev vedno čuvala pobožno in stalno krščansko navado pokopavati trupla vernikov in je to navado podpirala s tem, da je pokop obdala s primernimi obredi, ki pojasnjujejo njegov simbolični pomen. Zagrozila pa je s kaznimi tistim, ki bi to zdravo navado napadali. Cerkev je branila pokopavanje zlasti tedaj, kadar je videla, da napadajo krščanske navade in cerkvena izročila krivoverci, ki so kot v znamenje sovražnega tajenja krščanskih dogem, zlasti vstajenje od mrtvih in neumrljivost duše, nadomestili pokopavanje mrličev s sežiganjem.

A to so bili le subjektivni razlogi pristašev sežiganja mrličev. Dejansko vpepeljenje telesa nič ne vpliva na dušo niti ne ovira božje mogočnosti, da zopet oživi telo, in ne nasprotuje nobeni verski resnici.

Ne gre torej za stvar, ki bi bila že po svoji naravi slaba in nujno nasprotna krščanski veri. Tako je Cerkev vedno sodila in zato pod določenimi pogoji, če je bilo gotovo, da se je vpepelitev izvršila iz častnih nagibov in važnih razlogov, sežiganju ni nasprotovala. Tako postopa Cerkev tudi danes. Ob današnjih spremenjenih razmerah so bile sv. stolici večkrat predložene prošnje, da bi omilila cerkveno disciplino glede sežiganja mrličev. To sežiganje se v zadnjih časih namreč ne vrši iz sovraštva do Cerkve in krščanskih navad, temveč iz higienskih, gospodarskih in drugih razlogov.

Te prošnje je Cerkev upoštevala in sprejela ter odločila sledeče:

1. V vseh okoliščinah se mora spoštovati navada, pokopavati trupla rajnih vernikov. Zato naj ordinariji s primernim poukom in opomini skrbijo, da krščansko ljudstvo ne daje sežigati svojih mrtvih in da od svete navade pokopavati rajne

odstopa samo iz nujnih razlogov, kajti Cerkev je ta običaj vedno ohranjala in ga s slovesnimi obredi posvetila.

2. Da se težave, ki se pojavljajo v današnjih časih, čez mero ne povečajo, ko je potreba tozadevne dispense vedno bolj pogosta, se je zdelo bolj modro predpise cerkvenega prava o sežiganju mrličev nekoliko omiliti, tako da kan. 1203, § 2 in kan. 1240, § 1, št. 5, ne velja kar na splošno, temveč samo za primere, ko je gotovo, da je bilo sklenjeno sežgati mrtvega z namenom, da se taje verske resnice, iz krivoverskih nazorov ali iz sovraštva do katoliške Cerkve.

3. Iz tega sledi, da se tistim, ki so dovolili, da se jim truplo sežge, ne smejo že zaradi tega odreči sv. zakramenti in javne molitve, ampak je to samo tedaj, kadar je gotovo, da je bil sklenjen sežig trupla iz zgoraj navedenih razlogov.

4. Da spoštovanje vernikov do krščanskih izročil ne bo trpelo škode ter ostane očito, da sežiganje mrtvih ni v duhu Cerkve, se obredi krščanskega pogreba in sledeče prošnje ne smejo nikoli vršiti na kraju sežiganja niti duhovnik ne spremlja trupla pri prenosu.

Iz povedanega je razvidno, da inštrukcija ne uvaja nobenih novosti v katoliško vero in ne odstopa od nobenega temeljnega načela, temveč le prilagaja cerkveno prakso spremenjenim razmeram.

M. Lam.

DOPISNI TEOLOŠKI TEČAJ

Ženska veja nemške katoliške mladine je v letih 1961 do 1964 organizirala dveletni dopisni teološki tečaj pod naslovom: Zveza Boga s Slovekom. Tečaj je obsegal 36 pismenih lekcij nemških teoloških docentov in profesorjev in zraven še obisk treh študijskih tednov. Med tečajem je morala vsaka kandidatinja iz treh predmetov pismeno obdelati določeno temo, iz ostalih predmetov pa so bili neke vrste kolokviji na študijskih tednih. Katera je uspešno dovršila tečaj, je prejela diplomu, ki je z njo mogla začeti dodatni katehetski

dopisni tečaj. Ta je trajal tri mesece in je obsegal 6 pismenih lekcij in eno domačo nalogo.

Nemški škofje so tečaj priznali in absolventinjam izdali cerkveno diplomu, ki velja v vsej Zahodni Nemčiji in usposablja za pripravo mladine na prvo spoved in sv. obhajilo, na prejem sv. birme, za sodelovanje pri verskem pouku izvenšolske mladine in za pomožne katehistinje v nižji stopnji ljudskih šol. Za ta zadnji primer pa je potrebno še posebno cerkveno pooblastilo, ki ga daje pristojni škofijski ordinariat tistim, ki že imajo za seboj določeno katehetsko prakso.

Gn.

PRVO SV. OBHAJILU IN PRVA SPOVED

Škof iz Roermonda na Nizozemskem je 15. maja 1964 izdal o prvi spovedi in prvem obhajilu otrok zanimiv odlok, ki znatno spreminja dosedanjo prakso. Spremembe se nanašajo na starost otrok in na vrstni red, v katerem naj otroci prejmejo ta dva zakramenta. Odlok je sad resnega študija posebne škofijske komisije in posvetovanj dekanov in dekanijskih konferenc.

Odlok spominja starše, da so oni na prvem mestu odgovorni za versko vzgojo otrok; njihova odgovornost ne preneha, ko se otroci v šoli začnejo pripravljati na prejem sv. zakramentov.

Prvo skupno sv. obhajilo naj bi po tem odloku otroci prejeli v drugem šolskem letu in to iz psiholoških razlogov. Otrok potrebuje eno leto, da se vživi v novo življenjsko okolje, ki mu ga ustvarja šola. Sv. obhajilo v prvem šolskem letu bi duševno od otroka preveč zahtevalo.

V tretjem šolskem letu naj bi se priredile nekajkrat, če mogoče za advent, post in binkošti, skupne spovedne pobožnosti, ki ne bi še imele zakramentalnega značaja. Te pobožnosti naj bi navajale otroke na odgovorno in vredno prejetanje sv. obhajila.

V četrtem šolskem letu naj bi imeli otroci skupno zakramentalno spoved, da bi prišel do izraza družbeni in zborni značaj tega zakramenta. Toda vsak otrok se posamič obtožuje grehov in posamič prejme odvezo. Taka naj bi bila po mnenju odloka pravilna priprava na zasebno spoved, ki naj bi jo otroci začeli v petem šolskem letu.

Študijska komisija pojasnjuje odlok z nekaterimi pripombami. Pravi, da ima vsak zakrament svojski pomen v zveličavnem načrtu. Jasno je, da bo otrok res zavestno prejel zakrament, če bo otrok poznal njegov pomen. Otrok na splošno loči med dobrim in slabim, vendar pa v prvem šolskem letu njegova vest ni toliko razvita, kakor se zahteva za spoved. Naša vzgoja boleha na tem, da začnemo prezgodaj in zahtevamo preveč. Hočemo jemati, kar še ni dano. Vlečemo otroke k Bogu, namesto da bi pustili, da bi sami šli in bi jih pri tem ne ovirali. Da otrokova spoved ne bo golo naštevanje grehov, ki jih je pri razlagi slišal od kateheta, je treba počakati, da otrok stopi v 9. ali 10. leto starosti. Pri spovedi ni tako važno, da se spovedanec brezhibno spove vseh grešnih misli in dejanj, temveč da spozna stanje svoje duše, ga skesano prizna in se poboljša.

Velik pomen spovedi je tudi v tem, da spovedancu nudi duhovno vodstvo in in osebno dušnopastirsko skrb. Toda upravičeno smemo dvomiti, ali je otrok v prvih šolskih letih za tako duhovno vodstvo sposoben. Skušnja otroških spovedi ta dvom dovolj potrjuje.

Pri postopnem uvajanju otrok v spoved ima katehet več časa in možnosti kot pri običajnih otroških spovedih, da vpliva na otroke, da bi polagoma spoznali bistvo greha, ki ni v prestopkih formalnih predpisov, temveč v pokvarjenosti srca. Katehet more tako pravilno formirati otrokom vest in jih pripraviti na vreden in učinkovit prejem sv. spovedi.

M. Lam.

DNEVNIK PAPEŽA JANEZA XXIII.

Izšel je preteklo leto, v več jezikih ob enem: italijanskem, francoskem, angleškem, nemškem, flamskem, španskem, portugalskem in finskem. V izvorniku nosi naslov: Dnevnik neke duše. Odkriva duhovni razvoj pokojnega papeža od njegovih semeniških let. Bolognijski kardinal Lercaro je na tiskovni konferenci 11. marca 1964 ta dnevnik označil kot delo izrednega pomena in o njem ugotavlja tole: Z odkritosrčnostjo, ki jo redko najdemo v književnosti, v njem pokojni papež odkriva globine svoje duše. Prvič v zgodovini tu z evangeljsko preprostostjo govori o sebi pred vsem svetom nek papež, ko smo sicer papeža navajeni slišati samo

v slovesnih okrožnicah in nagovorih. To delo je dnevnik človeka, ki je v vsem svojem bitju in življenju težil le za tem, da bi spoznal voljo božjo in ji pokorno sledil.

Gn.

ČRNI ŠKOFJE

Po objavljenih podatkih je v katoliški Cerkvi 71 prelatov črncev; med njimi je 1 kardinal, 15 nadškofov in 55 škofov. Največ škofov, 11 po številu, ima republika Kongo; na drugem mestu je Taganika z 8 škofi. Eden izmed črnskih škofov deluje izven Afrike, to je pomožni škof Augustin v Port-au-Prince na Haiti. Prvi zamorski škof Jožef Kiwanuka je bil posvečen pred 25 leti.

M. Lam.

Dr. Franc Cukala, stolni prošt v Mariboru. Rodil se je l. 1878 v Gomilskem pri Celju. Bogoslovje je študiral v Celovcu, kjer je bil l. 1902 posvečen v duhovnika. Služboval je v Železni Kapli in medtem doktoriral na bogoslovni fakulteti v Gradu. Nato je bil imenovan za kanonika pri Gospe Sveti, za tem je deloval v celovškem Marijanišču; pozneje je bil župnik v Podkloštru in v Guštanju. Ker je ta kraj l. 1918 pripadel Jugoslaviji, je bil dr. Cukala tako vključen v mariborsko ško-

fijo. Leta 1939 je postal stolni kanonik v Mariboru in pozneje prav tam stolni prošt. Njegov pogreb je bil 9. oktobra t. l.

Umrli so zadnji čas v domovini tudi sledeči duhovniki (podrobnejših podatkov o tem doslej še nismo prejeli):

Ivan Žerjav, katehet na šoli za zaostale otroke.

Mirko Bartol, župnik v Preski.

Janez Pucelj, župnik na Ježici, znan tudi kot pesnik in verski pisatelj.

Duhovniške novice

SLOVENIJA

Duhovniški poklici. — V prvi letnik teološke fakultete v Ljubljani se je vpisalo za šolsko leto 1964—65 50 bogoslovcev. Od teh je 22 iz ljubljanske nadškofije, 12 pa iz mariborske škofije. Redovniki v Sloveniji: frančiškani, minoriti, kapucini, salezijanci in lazaristi imajo svoje bogoslovce tudi v svojih učnih zavodih, od katerih jih je največ v Zagrebu.

Novi slovenski duhovniki. — Glas koncila, hrvatski katoliški list v Zagrebu, je pod naslovom „Bodoči duhovniki vedo, kaj jih čaka“ izvedel anketo med sedanjimi ljubljanskimi bogoslovci. Iz nje je razvidno, da je od sedanjih bogoslovcev v Ljubljani okoli 50% iz delavskih družin, 45% iz kmečkih družin in samo 5% iz uradniških družin. Na vprašanje, kdaj so se odločili za duhovniški poklic, jih je večina odgovorila, da so to storili v starosti nad 20 let. Eden je tudi povedal, da je maturiral kot brezveren, med počitnicami pa da je začel razmišljati in je našel Boga ter

se odločil za njegovo službo. Največji del bogoslovcev, 46%, si želi dušnopastirskega dela med kmeti in delavci. 20% bi se jih rado posvetilo vzgoji mladine. Glede dela med ljudstvom si ne delajo nobenih utvar in vnaprej vedo, da to delo ne bo lahko. Tudi jih ne motijo prezirljivi pogledi na „črno-suknježe“. Na vprašanje, zakaj se je svet odtujil veri, so vsi odgovorili z ugotovitvijo: „Čisto gotovo ni nujno, da izboljšanje življenjske ravni vodi do izgube vere ali da je konkretni razvoj zavil po tej poti v laksnost in ateizem. Največ ljudi ne veruje, ker niso poučeni.“

Cerkvena odlikovanja v Ljubljani.

— Na predlog ljubljanskega nadškofa dr. Jožefa Pogačnika je papež Pavel VI. odlikoval ljubljanskega stolnega škofa prelata Jožefa Šimenca z naslovom apostolskega pronotarja; generalnega vikarja in stolnega prošta dr. Stanka Leniča z naslovom prelat, enako prodekana ljubljanske bogoslovne fakultete dr. Vilka Fajdigo; železno-

mašnika dr. Alfonza Levičnika in prof. Venceslava Snoja s častjo monsignorja. Znanega in zaslužnega orglarskega mojstra Franca Jenka v št. Vidu nad Ljubljano, ki je doslej izdelal že nad sto orgel, pa je papež odlikoval z naslovom viteza sv. Silvestra, najvišjim odlikovanjem, ki ga papež podeljuje ne-duhovnikom.

Maribor— največja slovenska škofija. — Po odredbi Konzistorialne kongregacije so bili, kot je že znano, priključeni mariborski škofiji apostolska administratura Prekmurja, jugoslovanski del Koroške in deli graške škofije na sedanjem jugoslovanskem ozemlju. S tem so meje mariborske škofije dokončno urejene ter se povsem krijejo s sedanjimi državnimi mejami. Važno zgodovinsko delo, ki ga je začel za združitev Slovencev ob slovenski severni meji škof Anton Martin Slomšek, je sedaj uspešno zaključeno. Mariborska škofija ima sedaj nad 700.000 vernikov in je največja slovenska škofija, z 270 župnijami.

FRANCIJA

Kapucin rev. p. Vladimir Klemenčič je od lanskega poletja v Parizu v pomoč za slovensko dušnopastirstvo. Bogoslovne študije je končal v Italiji in tam tudi stopil h kapucinom.

Rev. p. Jakob, kapucin, je bil z dekretom, ki je bil objavljen v uradnem listu škofije v Nici, imenovan za slovenskega župnika na Azurni obali v Franciji. Slovenska župnija je bila ustanovljena v smislu papeške konstitucije „Exul Familia“. Novega župnika je vmetil g. direktor slov. dušnih pastirjev v Franciji Nace Čretnik.

ZDA

Spominska proslava ob 5. obletnici smrti škofa dr. Gregorija Rožmana

Društvo slovenskih protikomunističnih borcev in Odbor za slovenske katoliške dneve v Clevelandu sta za ne-

deljo, dne 15. novembra lanskega leta pripravila v dvorani Sv. Vida mogočno spominsko slavnost za peto obletnico smrti škofa dr. Gregorija Rožmana. Udeležba na proslavi je bila izredna. Izvedba spominskega programa je bila tako občutna, da je bila res izraz globokega spoštovanja in hvaležnosti Slovencev do velikega škofa Rožmana. K izredni učinkovitosti posameznih točk je v veliki meri pripomogel s svojo režijo g. Franček Kolarič.

Spominsko slavnost je pričel g. Jože Nemanič.

Med zvonanjem zvonov se je postavil pod velik križ v ozadju odra moški oktet ter je pod vodstvom g. Janeza Riggerja odpel pesmi „Večerni ave“, „Kosa“ in „Lipa zelenela je“. Med pesmimi je g. Franček Kolarič recitiral nekaj najvažnejših izjav in odlomkov iz pridig ter govorov rajnega škofa Rožmana.

Govor pisatelja Mauserja. V uvodnih besedah je navajal, da smo vajeni, da svoje velike može in vodnike gledamo daleč od sebe, da jih po smrti takoj razlastimo vseh človeških slabosti in napak in jih postavimo v nedosegljive višine, kamor jih komaj še sledi naše oko. Zato pravi, da moramo tiste, ki smo jih spoštovali in ljubili, obdržati med sabo in jih gledati „kot resnične ljudi, ki so imeli iste človeške lastnosti, kakor mi, le da so nas prekašali v trdnosti in močni volji, biti iz dneva v dan boljše, ponižnejši, svetlejši, vsak dan bliže duhu in poslanstvu, za katerega jih je Bog poslal in postavil med nas“.

V naslednjih odstavkih svojega govora je prikazal škofovo nastopanje v obrambi verskih in narodnih izročil med komunistično revolucijo, „v najhujši dobi, ko so se mu izneverili nekateri celo izmed njegovih duhovnikov“. Poudarja, da je tedaj „pustil svoji osebi ugašati in prepustiti času in treznosti, da odkrije veličino in slabosti preteklosti“. Naglašja dalje, da je bil škof Rožman tedaj „naš slovenski Janez Krstnik, glas

vpijočega v zmedi časov, tiho ponavljajoč besede velikega preroka: 'On mora rasti, jaz pa se manjšati'".

Karel Mauser je zaključil: „Ecce, homo et episcopus“ Glejte, človek in škof, bi moral nekdo izmed nas po petih letih krikniti v nas, v vso slovensko sretno, da ne bi besede in nauki, ki nam jih je rajni škof Gregorij dajal, šli v veter. Naj bi ostal blagoslovljen njegov spomin med nami, da bi v njem vsi znali najti pravičen odnos do preteklosti in globok in iskren odnos do večnosti, v kateri je njegov duh že našel, naš pa še bo, mir in dokončno spoznanje.“

Po govoru so članice folklorne skupine Kres uprizorile simbolično vajo. Nato je g. Tone Jeglič kazal s skioptičnimi slikami škofa Rožmana med govorom ob raznih cerkvenih in svetnih slovesnostih. Ta del proslave so zaključile slike o mrtvaškem odtoru in pogrebu škofa Rožmana. Tedaj je Riglerjev cktet zapel pesem „Usliši nas Gospod“.

Spominske besede č. g. Slapšaka. Spominsko prireditev je zaključil z močno občutenim govorom Rev. Julij Slapšak, ki je bil vsa leta škofovega življenja v ZDA njegov najbližji in najzaupnejši sodelavec. Zahvalil se je vsem, ki so pri proslavi sodelovali. Posebej se je zahvalil pisatelju Mauserju in ga prosil za dovoljenje, da mu izroči „nalivno pero pok. škofa v hvaležen spomin, ker znaš s svojimi pisateljskimi zmognostmi ohranjati med nami ideale pok dr. Gregorija Rožmana“. V zaključnem delu svojega govora pa je navajal, da se mu zdi, da čuje Rožmanov škofovski pozdrav „Pax vobis — Mir z vami“. Na ta pozdrav je mogoč samo en odgovor in ta je „In s tvojim duhom“, kar pomeni: Kar vi želite nam, želimo tudi mi Vam: da bi bila mir in edinost po naših družinah in v vsem javnem življenju slovenskega naroda, Vam pa, da v miru počivate in pri Bogu uživате plačilo križa; ter nam izprosite otroško

srce vere, materinsko srce ljubezni in moško srce dejanj, po Mariji Kraljici Slovencev“.

Pri teh besedah č. g. Slapšaka se je po dvorani razlila žalostna pesem klenkovčeka, č. g. Slapšak pa je tedaj skupno z vso dvorano molil „Oče naš“ za mir in pokoj duše škofa Gregorija Rožmana.

V slov. fari sv. Vida so imeli 13. decembra zvečer sv. birmo. Podelil jo je 12 odraslim in 174 otrokom clevelandski pomožni škof Clarence Elwell. Poleg domače duhovščine so bili pri birni še navzoči naslednji slov. duhovniki: čč. gg. Matija Jager, Jožef Čelesnik, Ludvik Virant, Tone Rebol in Artur Danilo Zanutič.

Duhovščina slov. fare sv. Vida v Clevelandu je za božične praznike izdala v slovenščini in angleščini „Božični pozdrav naših gg. duhovnikov svojim dragim faranom“ in „Božični raspored“ cerkvenih opravil v cerkvi sv. Vida med prazniki.

Rev. Jožef Varga je s posebnim dekretom konzistorialne kongregacije v Vatikanu postavljen za vicepostulatorja v Sloškovi zadevi. Njegovo zadevno področje obsega ZDA in Kanado.

KANADA

Rev. Alfonz Čuk in prof. Karel Bonutti v ZDA ter g. Stanko Šuligoj iz Toronto so ustanovili „Sklad za škofa Jenka“, v katerega hočejo zbrati sredstva, da bo msgr. dr. Jenko lažje oskrboval povsem neorganizirano škofijo in da bi lahko začel kako velikopoteznejše delo v korist Slovincem na Primorskem.

V Hamiltonu je tam. škof Jožef F. Ryan dne 1. decembra izdal odlok, s katerim odreja, naj bo zavetnik nove slovenske župnije v Hamiltonu sv. Gregorij Veliki. Škof je tudi odredil, da je uradni naslov slovenske župnije Saint Gregory The Great — Slovenian Congregation ali po slovensko: Slovenska župnije sv. Gregorija Velikega. Gradnja

slovenske župne cerkve sv. Gregorija Velikega v počastitev spomina škofa dr. Gregorija Rožmana lepo napreduje. Upajo, da bodo rojaki v njej za veliko noč že imeli sv. mašo in vstajenske obrede.

ARGENTINA

Nova maša. Franc Urbanija, najprej gojenec Rožmanovega zavoda in potem Slovenskega semenišča v Adroqueju, je prejel mašniško posvečenje 8. decembra 1964; novo mašo je pel 13. decembra v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi. Novomašni pridigar je bil njegov stric Janez Petek, lazarist.

Na duhovniškem sestanku zadnje sredo v novembru je predaval dr. Filip Žakelj o pokojnem ljubljanskem škofu dr. Gregoriju Rožmanu. Ob petletnici škofove smrti je govoril o njegovi vlogi v narodni, verski in izseljenski zgodovini. Isto predavanje je pet dni prej imel pri Slovenski kulturni akciji.

Trije slovenski subdiakoni. V mesecu decembru so trije slovenski bogoslovci prejeli subdiakonatski čin: Edi Škulj in Marijan Bečan, oba iz Slov. semenišča v Adroqueju, ter Ivan Likozar, lazarist iz San Miguela.

Prvo sveto obhajilo v Buenos Airesu je v nedeljo 29. novembra 1964 prejel sto en slovenski otrok.

Na izseljensko nedeljo 29. novembra 1964 je bila v Buenos Airesu izseljenska prireditev za vse izseljenske skupine. Sv. mašo je daroval pomožni škof Jorge Carlos Carreras, predsednik katoliškega izseljenskega odbora v Argentini. V kulturnem delu je Slovence letos predstavil otroški orkester iz San Martina, pod vodstvom g. Borisa Pavšerja.

Birma za slovenske otroke je bila v Buenos Airesu 8. decembra. Škof za izseljence, msgr. Jorge Carlos Carreras, je birmal 308 slovenskih otrok.

Duhovne vaje za moške (19. — 20. decembra) in za žene (26. — 27. decem-

bra) je vodil lazarist Ivan Jan. Bilo je navzočih 109 moških in 120 žena.

Dvanajsti mladinski dan je bil 8. novembra 1964 na Slovenski pristavi v Moronu. Udeležilo se ga je nad tisoč rojakov. Mladinsko sveto mašo je daroval župnik Janez Langus, nekdanji predsednik Slovenske fantovske zveze v Argentini. Napredek letošnjega mladinskega dne je bil viden zlasti glede naraščaja.

Mesec Matere božje ali šmarnice smo imeli v Argentini od 7. nov. do 7. dec. V tem času smo po družinah prebirali Daniel Ropsovo knjigo: „K maši, bratje!“

Jubilejno žegnanje ob 10-letnici Slovenske hiše je bilo v nedeljo, 22. novembra 1964. Stroškov za gradnjo je dosedaj bilo 5,028.257 pesov. Poleg številnih prostovoljcev-obrtnikov in podjetnikov je bilo še 1573 dobrotnikov, ki so darovali 2,448.318 pesov. Med dobrotniki so številni slovenski duhovniki, ki so skupno prispevali 378.284 pesov.

Jubilejno mašo je daroval direktor Anton Orehar, za vse žive in rajne dobrotnike. Imel je tudi govor o delu v Slovenski hiši.

Po govoru so nastopili s šaljivimi prizori na odru gojenci Rožmanovega zavoda in nekateri bivši gojenci.

Peto obletnico smrti pok. škofa dr. Gregorija Rožmana so v njegovem semenišču v Adrogué obhajali 27. novembra 1964. Zjutraj je bila slovesna peta zadušnica, ki jo je bral rektor semenišča. Zvečer pa je bila v dvorani komeemoracija, kjer je spiritual dr. Filip Žakelj imel predavanje o pok. škofu kot prijatelj mladine; na snemalniku so bili potem predvajani odlomki iz njegovega govora, za konec pa je bil film o pogrebnih slovesnostih v Clevelandu.

Peta obletnica smrti dr. Ivana Ahčina, profesorja Slovenskega semenišča v Adrogué, je bila v nedeljo, 14. februarja 1965. Nedeljska maša za slovensko

skupnost v kapeli Slovenske hiše v Buenos Airesu, ki jo je opravil direktor Anton Orehar, se je darovala zanj. Prav tako slovenska maša v San Martinu pri Buenos Airesu, kjer je pokojno pokopan, ki jo je opravil tamkajšnji slovenski dušni pastir župnik Gregor Mali. Po sv. maši je tudi opravil molitve na grobu, kjer je imel na zbrane častilce pokojnega profesorja v njegov spomin lep in ganljiv govor.

ČILE

Rev. Anton Žagar, ki je do lanskega leta služboval v Argentini, se je preselil v Čile, v mesto Lota, nadškofija Concepción.

Rev. Janez Grile, izseljenski duhovnik v Venezueli, je pred božičnim prazniki obiskal rojake v notranjosti države.

Slovenci v Cracasu so se na izseljensko nedeljo zbrali pri maši, ki je bila v caracaški stolnici za vse izseljence. Na isto nedeljo je bila v Caracasu tudi pripravljena razstava slovenskega tiska v izseljenstvu. Razstavljeni so bili listi, revije in knjige, ki izhajajo med Slovenci po svetu.

Nabirka za slovensko cerkev v Caracasu se nadaljuje. Doslej so rojaki zbrali 7.719 bolivarjev.

